

T.C.
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
AİLE DANIŞMANLIĞI VE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
AİLE DANIŞMANLIĞI VE EĞİTİMİ BİLİM DALI

EVLİ KADINLARDA PROBLEM ÇÖZME BECERİSİ
İLE EVLİLİK DOYUMU İLİŞKİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

GÜLHAN ZEHRA KESKİL

İstanbul
Nisan-2024

T.C.
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
AİLE DANIŞMANLIĞI VE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
AİLE DANIŞMANLIĞI VE EĞİTİMİ BİLİM DALI

EVLİ KADINLARDA PROBLEM ÇÖZME BECERİSİ İLE
EVLİLİK DOYUMU İLİŞKİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Gülhan Zehra KESKİL

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Meşküre Hülya KARAGÜVEN

İstanbul

Nisan-2024

TEZ ONAYI

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bu çalışma, jürimiz tarafından Aile Danışmanlığı ve Eğitimi Anabilim Dalı, Aile Danışmanlığı ve Eğitimi Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman Doç. Dr. Meşküre Hülya KARAGÜVEN

Üye Prof. Dr. Mustafa Yüksel ERDOĞDU

Üye Doç. Dr. Besra TAŞ

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Erhan İÇENER
Enstitü Müdürü

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Yüksek lisans tezi olarak hazırladığım “**Evli Kadınlarda Problem Çözme Becerisi İle Evlilik Doyumu İlişkisi**” adlı çalışmanın öneri aşamasından sonuçlandığı aşamaya kadar geçen süreçte bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle uyduğumu, tez içindeki tüm bilgileri bilimsel ahlak ve gelenek çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığımı, bu çalışmada doğrudan veya dolaylı olarak yaptığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu beyan ederim.

Gülhan Zehra KESKİL

ÖN SÖZ

Yüksek lisans tez sürecimde katkı ve destekleriyle yanımda olan danışman hocam Doç. Dr. Meşküre Hülya KARAGÜVEN'e, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölüm Başkanı Prof. Dr. Mustafa Yüksel ERDOĞDU'ya ve Aile Danışmanlığı ve Eğitimi Anabilim Dalı Başkanı Doç. Dr. Besra TAŞ'a teşekkürlerimi sunarım.

Yüksek lisans eğitimim süresince her koşulda yanımda olan, desteklerini esirgemeyen eşim Cihat KESKİL, biricik kızım Ayşe Tuba KESKİL ve biricik oğlum Mehmet Ali KESKİL'e varlıkları, sabır ve anlayışları için minnettarım.

Bu tezi, beni hayattaki en önemli şeyin bilim ve öğrenmek olduğu bilinciyle yetiştiren ve beni bu yolda yüreklendiren kıymetli annem ve babamın aziz hatıralarına armağan ediyorum.

Gülhan Zehra KESKİL
Nisan-2024

ÖZET

EVLİ KADINLARDA PROBLEM ÇÖZME BECERİSİ İLE EVLİLİK DOYUMU İLİŞKİSİ

Gülhan Zehra KESKİL

Yüksek Lisans, Aile Danışmanlığı ve Eğitimi

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Meşküre Hülya KARAGÜVEN

Nisan, 2024-xii+ 83 Sayfa

Günümüzde hızla değişmekte olan sosyal dinamikler ve evlilik algısı düşünüldüğünde, evliliklerin sürdürülebilirliği üzerinde önemli etkiler yaratan faktörlerin araştırılması toplumsal bir ihtiyaç olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu ihtiyaçtan hareketle bu araştırmada evli kadınların problem çözme becerileri ile evlilik doyumu ilişkisinin çeşitli değişkenler üzerinden incelenmesi amaçlanmıştır.

Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel desen kullanılmıştır. Araştırmanın verileri, kolay ulaşılabilirlik yöntemiyle Marmara Bölgesi'nde yaşayan 579 evli kadın katılımcı ile elde edilmiştir. Verilerin toplanmasında; demografik özellikler için kişisel bilgi formu, Evlilikte Sorun Çözme Ölçeği (ESÇÖ) ve Evlilik Doyumu Ölçeği (EDÖ) kullanılmıştır. Ölçme araçlarından elde edilen verilerin analizinde; frekans, Bağımsız Grup t-Testi, Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA), t-testi, Post-Hoc testleri, Pearson Korelasyon Analizi ve basit doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır.

Araştırmanın sonuçlarına bakıldığında, kadınların evlilikte problem çözme becerilerinin bir işte çalışıp çalışmama ve gelir durumuna; evlilik doyumlarının kadınların yaşlarına, eğitimlerine, gelir durumlarına ve evlenme biçimlerine göre farklılık gösterdiği görülmektedir. Kadınların evlilikte problem çözme becerileri ile evlilik doyumları pozitif yönde orta düzeyde ilişkilidir. Kadınların evlilikte problem çözme becerisi, evlilik doyumunu yordamaktadır. Araştırma bulguları, kadınların problem çözme becerilerinin, evlilik doyumlarını etkileyen önemli bir faktör olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Evlilik, Evlilik Doyumu, Problem Çözme Becerisi

ABSTRACT

THE RELATIONSHIP OF PROBLEM SOLVING SKILLS AND MARRIAGE SATISFACTION IN MARRIED WOMEN

Gülhan Zehra KESKİL

Master Thesis, Family Counseling and Education

Thesis Advisor: Associate Prof. Dr. Meşküre Hülya KARAGÜVEN

April, 2024-xii + 83 Pages

Considering the rapidly changing social dynamics and perception of marriage today, investigating the factors that have significant effects on the sustainability of marriages emerges as a social need. Based on this need, this study aimed to examine the relationship between married women's problem-solving skills and marital satisfaction through various variables.

Relational design, one of the quantitative research methods, was used in the research. The data of the research was obtained through easy accessibility method with 579 married female participants living in the Marmara Region. In collecting data; Personal Information Form for demographic information, Marital Problem Solving Scale and Marital Satisfaction Scale were used. In the analysis of data obtained from the scales; frequency, Independent Group t-Test, One-Way Analysis of Variance (ANOVA), t-test, Post-Hoc tests, Pearson Correlation Analysis and simple linear regression analysis were used.

Considering the results of the research, it can be seen that women's problem solving skills in marriage are affected by whether they are employed or not and their income level; It is seen that marital satisfaction varies according to women's age, education, income level and marriage type. There is a moderate positive correlation between women's problem-solving skills in marriage and their marital satisfaction. Women's problem-solving skills in marriage predict their marital satisfaction. Research findings show that women's problem-solving skills are an important factor affecting their marital satisfaction.

Keywords: Marriage, Marital Satisfaction, Problem Solving Skills

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAYI	i
BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ	ii
ÖN SÖZ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vi
TABLolar LİSTESİ	ix
KISALTMALAR LİSTESİ	xi
BİRİNCİ BÖLÜM	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem	1
1.3.Araştırmanın Önemi.....	4
1.4. Varsayımlar	4
1.5. Sınırlılıklar	5
1.6. Tanımlar	5
İKİNCİ BÖLÜM	6
PROBLEM ÇÖZME BECERİLERİ VE EVLİLİK DOYUMU	6
2.1. Problem Çözme Becerileri	6
2.1.1. Problem Kavramı	6
2.1.2. Problem Çözme Becerileri	7
2.2. Evlilik Doymu.....	8
2.2.1. Evlilik ve Aile Kavramları	8
2.2.2. Evlilik Problemleri.....	10
2.2.3. Evlilik Doymu ve Evlilik Doymunu Etkileyen Faktörler	15
2.2.3.1. Cinsiyete Dayalı Evlilik Doymu.....	18

2.2.3.3. Geçmiş Yaşantı	19
2.2.3.4. İletişim Becerileri.....	19
2.2.4. Evlilik Doyumu Üzerine Yapılan Çalışmalar	20
2.3. Problem Çözme Becerileri ile Evlilik Doyumu Arasındaki İlişki	22
2.3.1. Problem Çözme Becerileri ile Evlilik Doyumu Arasındaki İlişki Üzerine Yapılan Çalışmalar.....	26
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	28
YÖNTEM.....	28
3.1. Araştırmanın Modeli	28
3.2. Evren ve Örneklem	28
3.3. Veri Toplama Araçları	30
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu.....	30
3.3.2. Evlilikte Sorun Çözme Ölçeği (ESCÖ)	30
3.3.3. Evlilik Doyumu Ölçeği (EDÖ)	31
3.4. Verilerin Toplanması	31
3.5. Verilerin Çözümlemesi	31
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	33
ARAŞTIRMA BULGULARI.....	33
4.1. Betimsel İstatistikler.....	33
4.2. Evlilikte Problem Çözme Becerisinin, Kadınların Yaş, Çocuk Sahibi Olup Olmama Durumu, Eğitim Durumu, Çalışma Durumu, Gelir Durumu, Evlilik Biçimi ve Evlilik Süresine Göre Karşılaştırılmasıyla İlgili Bulgular	34
4.3. Evlilik Doyumunun, Kadınların Yaş, Çocuk Sahibi Olma, Eğitim Durumu, Çalışma Durumu, Gelir Durumu, Evlilik Biçimi ve Evlilik Süresine Göre Karşılaştırılmasıyla İlgili Bulgular	38
4.4. Bağımlı ve Bağımsız Değişken Arası Korelasyon Analizi	44

4.5. Evlilikte Problem Çözme Becerisinin Evlilik Doyumuna Etkisine İlişkin Regresyon Analizi.....	45
BEŞİNCİ BÖLÜM	46
TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	46
5.1. Tartışma ve Sonuç.....	46
5.1.1. Evlilikte Problem Çözme Becerisinin Kadınların Yaş, Çocuk Sahibi Olup Olmama Durumu, Eğitim Durumu, Çalışma Durumu, Gelir Durumu, Evlilik Biçimi ve Evlilik Süresine Göre İncelenmesi.....	46
5.1.2. Evlilik Doyumunun Kadınların Yaş, Çocuk Sahibi Olma, Eğitim Durumu, Çalışma Durumu, Gelir Durumu, Evlilik Biçimi ve Evlilik Süresine Göre İncelenmesi	48
5.1.3. Evlilikte Problem Çözme Becerisinin Evlilik Doyumuna Etkisinin İncelenmesi	51
5.2. Öneriler	52
KAYNAKÇA	54
EKLER.....	67
ÖZGEÇMİŞ.....	72

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 3. 1: Betimleyici İstatistik Bulgular	29
Tablo 3. 2: Araştırmada Kullanılan Ölçeklerin Cronbach'sAlpha, Skewness ve Kurtosis Değerleri	32
Tablo 4. 1: Ölçeklerden Alınan Puanlara İlişkin Betimsel İstatistikler	33
Tablo 4. 2: Kadınların Evlilikte Problem Çözme Beceri Düzeylerinin Yaşa Göre ANOVA Sonuçları	44
Tablo 4. 3: Kadınların Evlilikte Problem Çözme Becerisi Düzeylerinin Çocuk Sahibi Olup Olmama Durumuna Göre Bağımsız Örneklem T testi	45
Tablo 4. 4: Kadınların Evlilikte Problem Çözme Becerisi Düzeylerinin Eğitim Durumuna Göre ANOVA Sonuçları	34
Tablo 4. 5: Kadınların Evlilikte Problem Çözme Becerisi Düzeylerinin Çalışma Durumuna Göre Bağımsız Örneklem T testi	34
Tablo 4. 6: Kadınların Evlilikte Problem Çözme Becerisi Düzeylerinin Gelir Durumuna Göre ANOVA Sonuçları	35
Tablo 4. 7: Kadınların Evlilikte Problem Çözme Toplam Puanlarının Gelir Durumuna Göre Tukey Analizi	35
Tablo 4. 8: Kadınların Evlilikte Problem Çözme Becerisi Düzeylerinin Evlilik Biçimine Göre ANOVA Sonuçları	36
Tablo 4. 9: Kadınların Evlilikte Problem Çözme Becerisi Puanlarının Evlilik Süresine Göre ANOVA Sonuçları	36
Tablo 4. 10: Kadınların Evlilik Doyumu Düzeylerinin Yaşa Göre ANOVA Sonuçları	37
Tablo 4. 11: Kadınların Evlilik Doyumu Puanlarının Yaşa Göre Games-Howell Analizi	37
Tablo 4. 12: Kadınların Evlilik Doyumu Düzeylerinin Çocuk Sahibi Olup Olmaya Göre Bağımsız Örneklem T testi	38
Tablo 4. 13: Kadınların Evlilik Doyumu Düzeylerinin Eğitim Durumuna Göre ANOVA Sonuçları	38
Tablo 4. 14: Kadınların Evlilik Doyumu Puanlarının Eğitim Durumuna Göre Games-Howell Analizi	39
Tablo 4. 15: Kadınların Evlilik Doyumu Düzeylerinin Çalışma Durumuna Göre Bağımsız Örneklem T testi	39
Tablo 4. 16: Kadınların Evlilik Doyumu Düzeylerinin Gelir Durumuna Göre ANOVA Sonuçları	40

Tablo 4. 17: Kadınların Evlilik Doyumu Düzeylerinin Gelir Durumuna Göre Games-Howell Analizi	40
Tablo 4. 18: Kadınların Evlilik Doyumu Düzeylerinin Evlilik Biçimine Göre ANOVA Sonuçları	41
Tablo 4. 19: Kadınların Evlilik Doyumu Düzeylerinin Evlilik Biçimine Göre Games-Howell Analizi	41
Tablo 4. 20: Kadınların Evlilik Doyumu Düzeylerinin Evlilik Süresine Göre ANOVA Sonuçları	42
Tablo 4. 21: Kadınların Evlilik Doyumu Düzeylerinin Evlilik Süresine Göre Games-Howell Analizi	42
Tablo 4. 22: Değişkenlerden Alınan Puanlar Arasındaki Korelasyon Değerleri	43
Tablo 4. 23: Kadınların Evlilikte Problem Çözme Becerisinin Evlilik Doyumuna Etkisine İlişkin Basit Doğrusal Regresyon Analizi.....	44

KISALTMALAR LİSTESİ

ESÇÖ : Evlilikte Sorun Çözme Ölçeği

EDÖ : Evlilik Doyumu Ölçeği

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problemi, amacı, önemi, varsayımları, sınırlılıkları ve tanımları ele alınmıştır.

1.1. Problem

Günümüzde sosyal dinamikler ve evlilik algıları hızla değişim göstermektedir. Endüstrileşme ve sanayileşme ile toplumun, dolayısıyla toplumu oluşturan evlilik kurumunun yapısının değiştiği düşünüldüğünde, yaşamın sürdürülebilmesi, evlilikte uyum ile doyumun sağlanabilmesi için evlilik kurumunun yapısal olarak anlaşılması gerekmektedir (Çelik ve Yazgan İnanç, 2009).

Bireyler, yaşamlarının her alanında mutlu olmayı arzulamaktadır. Bu amaca ulaşmak için diğer insanlarla arasında olan ilişkilerini düzenlemeye çalışmaktadırlar. Bu noktada evlilik algısı, bireyin, yaşamının doyurucu ve mutlu geçmesini arzuladığı bir yönü olarak karşımıza çıkmaktadır (Harris, 1981). Sağlıklı ve mutlu bir evlilik, bireylere psikolojik, ekonomik ve sosyal faydalar sağlamaktadır. Bu evlilikler, bireylerin yaşam kalitesini arttırmakta, yaşam beklentilerini çeşitlendirmekte ve yaşam tarzlarını zamanla değiştirebilmektedir. Bu süreçte, bireylerin evlilik içinde mutlu olması, evlilikten ve yaşamdan doyum sağlaması beklenmektedir (Çağ ve Yıldırım, 2013; Hünler ve Gençöz, 2003; Üncü, 2007). Evlilik doyumunu, bireyin evlilik ilişkisi içinde edindiği genel memnuniyet ve tatmin duygusu olarak tanımlanmaktadır. Evlilik doyumunu, doğrudan gözlemlenemeyen bir değişken olmasına rağmen, birçok faktörün evlilikten elde edilecek doyum seviyesini etkilediği söylenebilmektedir (Hünler ve Gençöz, 2003; Üncü, 2007). Evlilikte mutluluk, evlilik doyumunu ve çiftlerin birbirine olan ilgi ve desteğini etkilemektedir. Sağlıklı bir evlilik için iletişimin kalitesi, sorumlulukların paylaşımı, problemlerin çözümü, beklentilerin cevaplandırılması ve evlilikten sağlanan doyum önemli yer tutmaktadır. Bu nedenle evlilik doyumunu,

bireylerin umdukları mutluluğu yaşayabilmeleri ve beklentilerinin karşılanması açısından gereklidir (Yılmaz, 2001).

Konu ile ilgili literatüre bakıldığında, evlilik doyumunu etkileyen ve evliliği sürdürme konusunda önemli rol oynayan unsurların başında eşlerin problem çözme davranışları gelmektedir. Eşlerin evlilikte karşılaştıkları problemleri etkili bir şekilde aşabilmeleri, sağlıklı bir ilişki sürdürebilmeleriyle ilişkilendirilmiştir (Hünler ve Gençöz, 2013). Evli kadınların problem çözme becerileri ile evlilik doyumu ilişkisi, ilgili değişen dinamiklere uyum sağlama çabalarının bir yansıması olarak değerlendirilebilir. Evliliğin yapısında, bireyin pek çok farklı problem ile yüzleşmesi ve bu problemlere çözümler üretmesi söz konusudur. Eşlerin problemlerine çözüm bulabilme becerisine sahip olmaları, bu problemleri çözebilmek için gerekli tavır ve davranışlarda bulunmaları, evlilik ilişkisinin daha sağlıklı devam edebilmesi ve evlilik doyumu açısından önemli bir adımdır. Evlilik doyumu yüksek olan bireylerin, daha düşük evlilik doyumuna sahip bireylere göre, problemlere yönelik çözüm yollarını daha etkili ve işlevsel olarak kullandığı ve problemlerin tekrarlama oranının daha az olduğu görülmektedir (Mitchel ve Winemiller, 1994). Evliliğindeki problemlerin üstesinden gelmekte kaçınan davranan bireylerin yaşadığı problemler daha fazla olmaktadır. Evlilikte problem çözme becerileri, evlilik doyumu üzerindeki etkiye ve çiftlerin ilişkilerinde olumlu değişimler yaratma potansiyeline sahiptir. Etkili bir şekilde problemlerin üstesinden gelebilmek, evliliği ve dolayısıyla “toplumun en küçük temel taşı” olarak ifade edilebilen ailenin işlevselliğini devam ettirecek bir beceridir (Canel, 2007).

Evlilikte doğru ve etkili problem çözme stratejilerinin kullanılması ilişkide olumlu sonuçlar doğurabilmektedir (Hünler ve Gençöz, 2003). Problemlerin üstesinden gelme becerisine sahip kişilerin, kriz zamanlarında problemlerine kolayca çözüm üretebildiği, problemleri büyütmeden halledebildikleri ve bu esnada eşlerin ortak hareket edebildikleri görülmektedir. Hayatında problem çözme becerilerini işlevsel bir şekilde kullanan bireylerin stres seviyeleri düşük, sosyal alanda güvenli ve sosyal becerileri gelişmiş bireyler olduğu görülmektedir. Bu olumlu beceri ve davranışları, evlilik ilişkilerine de olumlu yönde yansımaktadır (Çankaya ve Canbulat, 2014). Etkili problem çözüm stratejilerinin kullanılmadığı ilişkilerin daha fazla sonlandığı görülmektedir (Gottman, 1994). Evlilik boyunca yaşanan problemlerin çözümünden

kaçınıldığında veya yetersiz kalındığında, problemler birikmekte, bu durum evlilik ilişkisini olumsuz etkilemekte ve boşanma ile sonuçlanabilmektedir. TÜİK verilerine baktığımızda, 2021 yılında boşanan çiftlerin sayısı 175.779, 2022 yılında ise 180.954 olarak kaydedilmiştir. Bin nüfus başına düşen boşanma sayısını ifade eden kaba boşanma hızı ise 2022 yılında binde 2.13 olarak tespit edilmiştir (TÜİK, 2023). Dolayısıyla, çiftlerin problem çözme becerilerinin güçlü olması, evlilik doyumunun azalmasını önlemede önemli bir etken olarak karşımıza çıkmaktadır.

Toplum ve değişen aile yapıları gözönüne alınarak problem çözme becerileri ile evlilik doyumundaki değişimlerin ve sonuçlarının görülmesi için bu konudaki araştırmalara ihtiyaç vardır. Aile ve toplum açısından önemi açıkça görülen “evlilik doyumu” ve “problem çözme becerisi”, sağlıklı bir evlilik ilişkisi sürdürmek ve evliliğin devamlılığını sağlamak için kilit rol oynamaktadır. Günümüzde artan boşanma sayıları da dikkate alındığında, eşlerin “problem çözme becerileri” ile “evlilik doyumu” üzerinde odaklanmak ve bunları etkileyen faktörleri araştırmak gerekmektedir. Tüm belirtilen noktalardan hareketle bu çalışmada, evli kadınlarda “problem çözme becerileri” ile “evlilik doyumu” ilişkisi incelenmektedir.

1.2. Amaç

Araştırmanın amacı, evli kadınlarda problem çözme becerileri ile evlilik doyumu düzeyleri arasındaki ilişkinin, çeşitli değişkenler üzerinden değerlendirilerek ortaya konmasıdır. Araştırmanın amacına istinaden aşağıda yer alan sorulara cevaplar aranmıştır;

1. “Evlilikte problem çözme becerisi; kadınların yaş, çocuk sahibi olup olmama durumu, eğitim durumu, çalışıp çalışmama durumu, gelir durumu, evlilik biçimi ve evlilik süresine göre anlamlı düzeyde bir farklılık göstermekte midir?”
2. “Evlilik doyumu; kadınların yaş, çocuk sahibi olup olmama durumu, eğitim durumu, çalışıp çalışmama durumu, gelir durumu, evlilik biçimi ve evlilik süresine göre anlamlı düzeyde bir farklılık göstermekte midir?”
3. “Kadınların evlilikte problem çözme becerileri ile evlilik doyumları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?”
4. “Kadınların evlilikte problem çözme becerileri, evlilik doyumlarının anlamlı bir yordayıcısı mıdır?”

1.3.Araştırmanın Önemi

Evlilik, iki kişi arasında gerçekleşen kişisel bir sözleşme ile aile birliğinin kurulmasında atılan ilk adımdır. Toplumların en küçük yapı birimi olan evlilik sosyal bir olgudur. Kurulan evliliklerdeki doyum, eşler arası uyumu etkilerken, bu beraberlik içerisinde dünyaya gelen çocukların ruhsal, zihinsel ve fiziksel sağlıklarını dolaylı olarak etkilemektedir (Saxton, 1982).

Evlilik problemlerine bağlı olarak bireylerin psikolojik yardım taleplerinin ve boşanma oranlarının hızla artması, evlilik ilişkisinin çeşitli yönleriyle araştırılmasına olan ihtiyacı artırmaktadır (Shek, 1999). Evlilik sürecinde karşılaşılan problemlere etkili çözümler üretme konusunda pasif davranışlar veya yetersizlik durumları, zaman içinde birikmiş problemlerin evlilik ilişkisini olumsuz yönde etkilemesine ve evliliklerin boşanma ile sonuçlanmasına sebep olabilir. Bu bağlamda, “problem çözme becerileri” ile “evlilik doyumu” arasındaki ilişkinin olumlu olması, çiftlerin birbirleriyle daha sağlıklı iletişim kurmalarını, problemleri daha etkili bir şekilde ele almalarını ve ortak çözümler bulmalarını sağlar. Bu durum, evliliğin sürdürülebilirliğini artırabilir ve çiftler arasındaki ilişkiyi güçlendirebilir. Dolayısıyla, boşanma sayılarının fazlalaştığı günümüzde, evlilik doyumu ve evlilikte problem çözme becerileri üzerinde önemle durularak, bu değişkenleri etkileyen unsurların araştırılarak ortaya konması önemlidir.

Evli kadınlarda “problem çözme becerileri” ile “evlilik doyumu” arasında bir ilişkinin olup olmadığına ilişkin bu araştırmanın ve araştırmadan elde edilen bulguların, sosyal araştırmacılara, psikologlara ve aile danışmanlarına, evlilik ve çift terapilerinde çiftlere uygulanacak önleyici müdahalelere rehber olabileceği itibarıyla önemli olduğu söylenebilir.

1.4. Varsayımlar

Bu araştırmanın varsayımları şunlardır;

1. Araştırmada Marmara Bölgesi’ndeki evli kadınların araştırma grubunu temsil ettiği,
2. Araştırmaya katılan evli kadınların, kullanılan ölçekleri içten, objektif ve doğru cevaplar verdiği varsayılmaktadır.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırmanın sınırlılıkları şunlardır;

1. Araştırma, Marmara Bölgesi'nde yaşayan 579 evli kadın ile sınırlıdır.
2. Araştırmanın bulguları, araştırma kapsamındaki ölçeklerin aracılığıyla ulaşılan bulgular ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Bu çalışmada kullanılan temel kavramların tanımları aşağıda verilmektedir.

Evlilik: Evlilik, toplumdan topluma farklılar gösterebilen, aile kurmayı ve neslin devamlılığını sağlayan, kadın ve erkek iki bireyin kalıcı bir birliktelik adına bir araya gelerek oluşturdukları, birbirlerine ve kendilerinden doğan çocuklarına karşı ortak görevlerini yerine getirmeye söz verdikleri, birbirine bağlı sistemlerden oluşan dinamik ve evrensel bir kurumdur (Saxton, 1982).

Problem: Arzulanan hedefe ulaşma çabası durumunda bireyin önüne çıkan engeller ve zorluklardır (Huitt, 1992).

Evlilikte Problem Çözme: Eşlerin evlilikte karşılaştıkları zorluklarla başa çıkma yetenekleri ve davranışlarıdır (Akça-Koca ve Yukay-Yüksel, 2017).

Evlilik Doyumu: Evlilik doyumu, bir bireyin evlilik ilişkisi içinde edindiği genel memnuniyet ve tatmin duygusu olarak ifade edilmektedir. Evli bireylerin, evlilik ilişkisi içinde ihtiyaçlarını karşılama düzeyine ait algısı olarak da ifade edilmektedir (Tezer, 1986). Aralarındaki ilişkinin uyumu, iletişimin kalitesi, ilişkilerinden duydukları mutluluk ve bu dengeyi sağlayan uyumlu yaşam şekli olduğu da söylenmektedir (Heyman vd., 1994).

İKİNCİ BÖLÜM

PROBLEM ÇÖZME BECERİLERİ VE EVLİLİK DOYUMU

Bu bölümde, problem çözme becerileri ile evlilik doyumu, konuyla ilgili literatür ışığında ortaya konmaya çalışılmıştır. Problem çözme becerileri, problem çözme becerileri ile evlilik doyumu ilişkisi, evlilik doyumunu etkileyen faktörler açıklanmış ve bu konularla ilgili çeşitli araştırmalar sunulmuştur.

2.1. Problem Çözme Becerileri

2.1.1. Problem Kavramı

Latince kökenli "problem" kelimesi, Arapça'da "mesele" olarak, Türkçe'de ise genellikle "sorun" terimiyle açıklanmaktadır (Kalaycı, 2001). Problem kavramı, bir olayın varlığıyla birlikte bilinmesi, çözümlenmesi ve olumlu bir sonuca ulaşılması gereken bir durumu ifade etmektedir. Problemin temel özelliği, bireyin huzursuz eden bir durumla karşılaşmasıdır (Kalaycı, 2001).

Kişinin biyolojik, psikolojik ve sosyal açıdan, en temel ihtiyaçlarını karşılaması durumunda, yaşam tarzı ve yaygın tutumları genellikle normal sınırlar içinde gelişir. Ancak, bireyin temel ihtiyaçları yeterince karşılanmaz veya kişinin lehine olumlu bir yönde ilerleme kaydedemez ise kişinin tutumlarında normalden farklı sapmalar gözlemlenebilir. Bu durum "problem" olarak adlandırılır (Kalaycı, 2001).

Problemler, belirsiz koşullar altında belirli hedeflere ulaşma çabasında karşılaşılan istenmeyen olayları ifade ederken; problem çözme ise amaçlanan sonuca ulaşmak için kişinin karşılaşılabileceği engelleri aşma sürecini tanımlar (Bingham, 1995). Bu engeller genellikle rutin olmayan durumları içerir. Dolayısıyla bir problemi çözmek, ulaşılmak istenen amaca ulaşmak için bu engelleri aşma, ortadan kaldırma veya yenme amacını taşır. Problemler, bireyin temel ihtiyaçlarını yeterince karşılayamaması, çevresel eksiklikler ve duygusal çatışmaların etkisiyle ortaya çıkabilir (Özgüven, 2000).

2.1.2. Problem Çözme Becerileri

Problem çözme, istenmeyen durumların değiştirilmesine yönelik süreci tanımlanmaktadır ve genellikle rutin olmayan bir etkinliği ifade etmektedir. Belirsiz koşullar altında gerçekleştirilen bu problem çözme süreci, bir engelin aşılması, ortadan kaldırılması ya da önceden belirlenmiş yöntemlerin takip edilerek hedefe ulaşılması için zihinsel ve fiziksel aktiviteleri gerektirmektedir (Tallman, vd., 1993).

Yıldız (2013)'a göre problem çözme süreci aşağıdaki basamakları içermektedir:

1. Problemlerin belirlenmesi ve adlandırılması
2. Belirlenen problemleri çözüme kavuşturmak için uygun kişilerle iletişime geçilmesi .
3. Çözüme kavuşturmak için farklı çözüm önerileri üreterek uygun bir sistemin oluşturulması.
4. Çözüm yollarından birinin seçilmesi.
5. Tercih edilen çözüm yoluna başlanması.
6. Tercih edilen çözüm yolunun fayda sağlayıp sağlamadığının gözlemlenmesi.
7. Problem çözme sürecinin niteliğinin değerlendirilmesi.

Problemlerini etkili bir şekilde çözebilen bireyler, kriz anlarında da problemlerini hızlı ve etkili bir şekilde çözebilmekte, aynı zamanda eşleriyle de iş birliği içinde hareket edebilmektedirler. Hayatları boyunca problem çözme becerilerini etkin şekilde kullanan bireylerin stres seviyeleri düşük, sosyal alanda güvenilir ve sosyal becerileri gelişmiş bireyler olarak nitelendirilirler. Bu olumlu beceri ve davranışların, evlilik ilişkilerine de olumlu bir şekilde yansıdığı, çiftler arasında sağlıklı iletişimi ve uyumu teşvik ettiği belirtilmektedir (Çankaya ve Canbulat, 2014).

Tallman vd. (1993)'ın problem çözme araştırmalarını ve kuramlarını özetlediği üç geniş kategori bulunmaktadır. İlk kategori, bireylerin stres literatürüne dayanmaktadır. Bireylerin hayatlarına etki eden stres nedenlerini azaltma, mümkünse ortadan kaldırma çabalarına odaklanır. Problem çözme genellikle başa çıkma sürecinin bir parçası olarak kabul edilir. İkinci kategori, çatışma çözümüne odaklanarak kişilerarası ve gruplararası etkileşimlerin analizini içerir. Bu kuramlar, bireylerin başkalarının davranışlarını anlama ve buna uygun hareket etme becerisini vurgular. Üçüncü kategori, büyük bir çalışma grubunu içeren bilişsel psikolojinin etkisini yansıtmaktadır. Bu yaklaşım, evli bireylerin bir problemi eleştirel bir bakış açısıyla anlama ve sonrasında buna uygun

davranış geliştirme becerisini vurgular. Bu problem çözme modeli, dört aşamadan oluşur: İlk olarak, problemi fark etme, ardından baş etme veya reddetme kararını verme, sonrasında alternatifler üretme aşaması ve nihayet problem çözme çabasını değerlendirmedir (Tallman vd., 1993).

2.2. Evlilik Doyumu

2.2.1. Evlilik ve Aile Kavramları

Aile, bireylerin evlilik yoluyla bir araya gelerek oluşturduğu bir insan topluluğudur. Goldenberg ve Goldenberg (1996), aileyi “doğal ve sosyal bir sistem” olarak tanımlamaktadır. Bu sistem, kendine özgü bir yapıya sahiptir. Aile, üyelerinin belirli roller üstlendiği ve kendi içinde belirli kurallara sahip olduğu, son derece karmaşık iletişim yolları ve biçimleri olan, kendi iç dinamiklerine göre problem çözme stratejilerine sahip bir sistemdir (Goldenberg ve Goldenberg, 1996). Aynı zamanda aile, “küçük bir problem çözme ekibi” olarak da tanımlanmaktadır (Tallman, 1970).

Geleneksel toplumlarda idari, dini, ekonomik ve eğitim gibi önemli kurumların temel işlevlerini üstlenen en önemli yapı ailedir. Aile, tarihsel süreç içinde çeşitli değişimlere ve evrimlere tabi olmuş olsa da, bir dizi temel işlevini korumaktadır. Bu işlevler arasında, çocukların dünyaya gelmesi ve sosyalleşmelerinin sağlanması, aile mensupları içerisinde ekonomik iş birliği, çocuklar, ebeveynlik gibi çeşitli rollerin yerine getirildiği bir platform oluşturma ve mensuplarının duygusal gereksinimlerini karşılama yer alır. Bununla birlikte aile ortamı; aşk, bağlılık, aidiyet, mutluluk, neşe gibi derin ve tatmin edici duygusal tecrübelerle olanak sağlar. Aile mensupları, birbirlerini dinleme, duyguları paylaşma, destek sağlama ve güven oluşturma yoluyla, terapötik bir etkileşim yaşamaktadır (Gladding, 2002).

Aile işlevselliğine göre sağlıklı ve sağlıklı olmayan olarak ikiye ayrılmaktadır. Sağlıklı aile değişime uyum sağlayan, üyelerinin açık iletişimi olan, sorumlulukları destekleyen, güven duygusu veren, çatışmalarda problem çözme yeteneği sergileyen ailedir (Gladding, 2012). Sağlıksız ailede bireyler daha az konuşur, bireyler arasında açık iletişim sağlanamamıştır ve problemler için çözüm aranmaz (Özgülven, 2000). Gladding (2002) sağlıklı ailenin genel özelliklerini aşağıdaki gibi açıklamaktadır.

1. “Aile bireylerinin birbirlerine ve aileye duydukları bağlılık.
2. Aile üyelerinin birbirlerine karşı minnettarlık duyguları beslemesi.
3. Ortak zaman geçirmeye istekli olmaları.

4. Aile içinde etkili iletişim kalıplarının varlığı.
5. Kriz zamanlarında olumlu davranışları sergileme yeteneği.
6. Aile bireylerinin birbirlerini cesaretlendirme ve destekleme.
7. Aile bireylerinin birbirlerinin beklentilerine uygun davranabilme yeteneği.”

Evlilik, bir kadın ve bir erkek arasında yapılan bir anlaşmadır. İlgili anlaşma genellikle hayatı paylaşma, çocuk sahibi olma ve yetiştirme vb. hedefleri içerir (Gül, 2015). Evlilik ve aile oluşturma süreci, genellikle sabit bir yapıya sahip gibi görünse de aslında evlilik yaşamı, bireylerin hayatlarında bebeklik, çocukluk, gençlik, yetişkinlik, yaşlılık gibi farklı dönemlerden geçer. Bu farklı dönemler, genellikle “aile yaşam döngüsü” veya “iletişimsel aşamalar” olarak adlandırılmaktadır (Gazioğlu, 2015). Aile yaşam döngüsü, zaman içinde ailenin yaşadığı ve ailenin devamı için gerekli olan adımları veya durumları içeren bir süreçtir. Bu, ailenin bireylerin hayatları boyunca farklı gelişimsel evrelerden geçtiği anlamına gelir (Zengin, 2013).

Evlilik; birbirlerine karşı sorumluluk duyan, sosyal olarak birbirlerini destekleyen ve kriz durumlarında gerektiğinde birlikte hareket etmek suretiyle bir arada vakit geçiren bireylerin oluşturduğu bir sistemdir (Cutlar ve Radford, 1999).

Türk Medeni Kanunu'nun 185. Maddesinde belirtildiği şekliyle evlilik, nikahlanmak suretiyle kadın ve erkek bireyler arasında evlilik birliğinin kurulması anlamına gelir. Bu birliğin temelinde çiftlerin birbirlerine sadık kalmaları, birlikte yaşamlarını sürdürmeleri ve sahip oldukları çocukların bakımı ve eğitiminde ortak sorumluluk taşımaları gerekliliği bulunmaktadır. Çiftler arasında sorumluluk anlayışlarında değişiklikler olabilir, ancak geleneksel açıdan benzerliklerin benimsenmesi ve resmi olarak kabul edilmesi, sorumlulukların kabulünü kolaylaştırır (Tarhan, 2006).

Günümüzdeki evlilik anlayışı, 4000 yıllık köklü bir geçmişe dayanan süreçte şekillenmiştir. İlk defa Mısır'da resmiyet kazanarak bir kurum olarak kabul edilen evlilik kurumunun en eski tarihli evlilik belgesi, Aramice yazılı bir papirüs olarak bulunmuştur ve M.Ö. 5. Yüzyıla dayanmaktadır (Akdemir, vd., 2006).

Aile yapısı, bölgelere ve illere göre sosyal, kültürel ve ekonomik açıdan da farklılıklar göstermektedir. Örneğin, 2011 Van depremi sonrasında, Van'da yaşayan ailelerin bir arada yaşamak zorunda kalması, çatışmaların artmasına, aile bireylerinin büyük ailelerden kopmasına ve aile yapısının çekirdek aileye dönüşmesine neden olmuştur. Ailenin etkilendiği önemli durumların bölgelerdeki aile yapılarını da etkilediği

görülmektedir (Kadem, 2022). Coğrafya ve toplumsal normların evlilik üzerindeki etkisi, bireylerin karşılaştığı problemler karşısında nasıl tepki verdiğini belirlemede etkili olmaktadır.

Kottak (2001)'a göre evlilik, toplum tarafından onaylanmış bir erkek ve bir kadın arasındaki ilişkidir. Gülerce (1996) evliliği, iki bireyin bir araya gelerek ortak bir yaşam sürecine adım atmaları olarak tanımlamıştır. Bu süreç, geçmiş yaşam tarzlarını değiştirerek yeni bir deneyim kazanma ve birlikte paylaşma çabası içerir. Çiftler, bu paylaşım şeklini sürdürebildikleri sürece, psikolojik ve sosyal bir sistem oluştururlar. Bu sistem, zaman ve mekanla ilgili önceki yaşam şekillerini bırakarak, birlikte yeni bir hayatı tecrübe etme ve bu deneyimi paylaşma amacını taşır. Bireylerin evlenebilmesi için çeşitli sebeplere sahip olmalarının yanı sıra, bu sebeplerin çiftlerin evlilik doyumu üzerinde de etkisi olduğu gözlemlenmektedir. Evlilik sebepleri, psikolojik, biyolojik ve sosyal sebepler olmak üzere üç ana başlık altında değerlendirilebilir (Özgüven, 2000):

1. Psikolojik sebepler: Sevme, sevilme ve beğenilme arzusu, psikolojik sebepler arasında önem kazanmaktadır. Eşler evlilik sürecinde olumlu ve olumsuz durumları birlikte deneyimlerken, beraber olma istekleri, birlikte yaşama arzuları ve birbirlerine olan aidiyet duyguları gelişecek evliliklerinde psikolojik doyuma ulaşma olasılıkları artacaktır.
2. Biyolojik sebepler: Cinsel doyum, biyolojik sebepler açısından en önemli faktörlerden biri olarak bilinir. Çiftler arasındaki cinsel isteğin ve beklentilerin karşılanması, bu doyumun temel sebeplerinden birini oluşturur. Bu durumun toplum tarafından destek görmesi de evliliğin daha kolay kabul edilmesine olanak tanır. Bu çerçevede, cinsel doyumun evliliğin temel fonksiyonları arasında önemli bir role sahip olduğu ifade edilebilir.
3. Sosyal sebepler: Yaşamını, bir başka birey ile birleştirme ve ortak bir amaç etrafında beraber olma durumu evliliğin sosyal sebepleri arasında sayılabilir. Bireyin uyum sağlama, kabul görme, korunma, yalnız olmadığını ve güven içinde olduğunu hissetme gibi ihtiyaçları sosyal sebepler içinde değerlendirilebilir (Özgüven, 2000).

2.2.2. Evlilik Problemleri

Günlük hayatta karşılaşılan zorlukların üstesinden gelmek, ailenin işlevselliğinde kritik bir etken olarak öne çıkar. Sağlıklı bir aile yapısı, yaşanan problemler karşısında

gerekli becerileri kullanarak çözüm üretebilir. Diğer bir deyişle, bir ailenin problemle başa çıkabilmesi, o ailenin sahip olduğu problem çözme yetenekleriyle doğru orantılıdır. Eğer bir aile, yaşadığı problemlere etkili çözümler üretemiyorsa, bu durumda ailenin yeterli problem çözme becerilerine sahip olmadığından söz edilebilir. Karşılaşılan bir problemle başa çıkarken, problemin niteliği, büyüklüğü ve ailenin mevcut kaynaklarının yeterliliği, problem çözme sürecinde belirleyici faktörlerdir. Aile, bir problemle yüzleştğinde, problemin farkına varma, tanıma, çözüm bulma, karar alma, planlama ve uygulama aşamalarını içeren bir dizi süreç yaşar (Güneş, 2007).

Evli bireyler arasında yaşanma olasılığı olan pek çok problem bulunmaktadır. Evlilikte “problem çözme becerisi ve evlilik doyumu” ile ilgili olan çalışmalarda eşlerin birbirlerine karşı ilgilenme, dinleme ve ödün verme gibi davranışları evliliği olumlu etkilerken; eleştirme, geri çekilme, saldırma ve yüzleştirme gibi davranışları olumsuz etkilediği görülmektedir (Gottman, 1988). Yaşanma olasılığı bulunan diğer problemler arasında ise iletişim problemleri, her türlü şiddet, siyasi ve dini görüş farklılıkları, çocuklarla ilgili sorunlar, zararlı alışkanlıklar, ekonomik sorunlar, yakın çevrenin veya büyük ailelerin aileye müdahalesi sayılabilmektedir (Canel, 2007 ve Gladding, 2012; Nichols, 2013).

Vangelisti ve Maguire (2002), genel olarak bireylerin aile geçmişleri incelendiğinde, küçük de olsa kırılmalıklar yaşadıklarını ifade etmektedir. Bu incinmeler zaman zaman geçici ve küçük olabilirken, bazen bireylerin hayatlarını derinden etkileyebilecek hatta değiştirebilecek kadar önemli olabilir. Aynı zamanda bireyler kendilerini inciten aile üyelerini zamanla unutabilirken, bu kişiye karşı duydukları düşmanlık ya da incinmiş duygularını yaşamları boyunca sürdürebilirler. Bununla birlikte düşmanlık ve incinmişlik duygusunu, kendi çekirdek ailesine ve evlilik deneyimlerine dahi aktarabilirler.

“Evlilik ilişkisiyle ilgili teoriler genelde üç ana konu üzerinde odaklanmaktadır:

- a) İnterpersonel ilişkilere odaklanan teoriler,
- b) İnterpersonel ilişkilere odaklanan teoriler,
- c) Her iki ilişki tipine birden odaklanan teoriler” (Dwyer, 2005; Canel, 2007).

Üç teori arasında belirgin sınırlar olmamakla birlikte, her biri farklı değişkenlere odaklanabilir. Örnek verecek olursak, “davranışçılık ve sosyal öğrenme teorisi” temelli araştırmacılar, çiftlerin karşılıklı çatışma doğuran davranışlarına daha fazla vurgu yapmayı tercih ederken, bilişsel davranışçı temelli araştırmacılar davranışın temelinde yatan bilişsel şemalara daha çok odaklanırlar. Psikanalitik kökenli ve bağlanma odaklı ya da kişilik yapıları ile ilgilenen araştırmacılar, sınırlı olma ve bağlanma stilleri gibi kişiliği oluşturan çeşitli faktörlere odaklanırlar (Dwyer, 2005).

Çiftlerin ilişkisini etkileyen interpersonal faktörlerin en başında, çiftlerin problem çözme yaklaşımları ve birbirlerine davranışları gelmektedir. Bu araştırmacılar, yaşadıkları problemlerin türünden ziyade, eşlerin bu problemlere nasıl yaklaştıkları ve problemleri nasıl çözümledikleri üzerine odaklanırlar. Bu bağlamda yapılan araştırmalar, evlilikte iletişim tarzları, çatışma yönetimi, problem çözme vb. konulara yoğunlaşmaktadır. Çatışma anlarında sergilenen çatışmadan kaçınma davranışlarının, karşılıklı olarak olumsuz sözlü ya da sözsüz tutumların ve düşmanlıkların, evlilik doyumunun düşük olması ile ilişkili olduğu gözlemlenmektedir (Dwyer, 2005).

Evlilik ilişkisini etkileyebilen intrapersonel faktörlerin en önemlisi, evlilik doyumuyla ilgili kişilik özellikleridir. İntrapersonel faktörlere odaklanan araştırmacılar, evli bireylerin kendi ilişkilerine yansıyan bireysel özelliklerinin, eşlerinin tepkilerine de yansıdığını ve bu durumun evliliği dolaylı bir şekilde etkilediğini ortaya koymaktadır. Bu alandaki araştırmalar, eşlerin kişilik özelliklerinin ilişkinin nasıl sürdüğünü anlama konusunda kilit bir role sahip olduğunu, evliliğin kalitesini ve istikrarını doğrudan etkilediğini göstermektedir. Sınırlılık, uzlaşıcılık ve dışadönüklük gibi evlilik doyumuyla doğrudan ilişkili kişilik faktörleri, bu çerçevede öne çıkan unsurlardır. Negatif tavırların eşler arasında varlığı, öfke ve sınırlılığa, evlilik problemlerine ve boşanma sebeplerine yol açabilir. İnterpersonal ve intrapersonel faktörleri birlikte değerlendiren araştırmalar da mevcuttur. Evli bireylerin kişilik yapıları, evliliklerinin başlangıcındaki ilişki kalitesini belirlemede etkili olmakta, interpersonal faktörler de ilişkilerinin geleceği ve sürdürülebilirliği üzerinde etkide bulunabilmektedir (Dwyer, 2005).

Aile konusundaki araştırmalar, aile içi ilişkilerle ilgili çeşitli faktörleri ve süreçleri vurgulamaktadır. Bu faktörler, aile üyelerinin davranış tutumları ile yakından ilişkilidir.

Özellikle aile ve evlilik problemleri üzerinde çalışırken bu faktörleri dikkate almak önemlidir. Bu bağlamda, aile ve evlilik ile ilgili temel problem alanları şu şekilde özetlenebilir (Bray, 1995):

1. İletişim: En sık görülen sağlıklı aile fonksiyonlarından biri, aile ve evliliklerde aile üyeleri arasında yaşanan iletişim sorunlarıdır. İletişim sorunları genellikle aile üyelerinin birbirlerine karşı sergiledikleri sözlü veya sözsüz davranışlarla ilişkilidir. Sağlıklı iletişim, aile üyelerinin istek ve ihtiyaçlarını açıkça ifade edebilme yeteneği, karşılıklı kabul, birbirlerine ilgi gösterme, uygun bir şekilde yanıt verme ve karşılıklı anlayış içinde olma becerilerini içerir.
2. Çatışma: Çatışma, karşılıklı tarafların maddi ve/veya ilişkisel konulardaki beklenti ve değerlerinin, yaşanan süreçlerde algılanan gerçek uyumsuzluğu veya uyumsuzluk algısı olarak tanımlanmaktadır. Çiftler arasında yaşanan çatışma, eşlerden birinin kendi isteklerinin diğer eş tarafından engellendiğini ya da engellemeye çalışıldığını algıladığı bir süreçtir. Bu süreç, iki tarafın algılarını, duygularını, sözlü ve fiziksel saldırganlık gibi davranışlarını içerir (Özgüven, 2000). Çatışmanın varlığı, ailenin olumsuz etkileşimlerini artırabilir, uyumsuzluk ve anlaşmazlıkları çoğaltabilir. Bununla birlikte çatışmalar, eşler arasındaki negatif tavırları etkileyebilir. Aile içindeki yaşanan çatışma, sadece aile fonksiyonlarını değil, eşler arasındaki evlilik fonksiyonlarıyla beraber bireysel bozukluklara neden olabilir.
3. Problem Çözme: Etkili problem çözme becerileri, aile içinde yaşanan problemlerin üstesinden gelme kapasitesini temsil eder. Bu, problemlerin tanımlanması, tartışılması, alternatif çözümler üretilmesi ve aile üyelerinin bu süreçte birbirlerine destek olabilme yeteneğiyle ilgilidir. Etkisiz problem çözme becerisi, çocuklarda ve ergen bireylerde davranışsal problemleri artırabilir.
4. Sevgi ve Bağlılık: Aile üyeleri arasındaki duygusal yakınlık, destek, ortak ilgiler ve arkadaşlık, aile içindeki sevgi ve bağlılık düzeyini yansıtır. Bu faktörler, aile üyelerinin birbirlerine ne kadar yakın ve bağlı hissettiklerini gösterir.
5. Sevgi Gösterilmesi ve Duyguların İfade Edilmesi: Aile bireylerinin birbirlerine duygularını aktarma becerileri aile ilişkilerinin temel ölçütlerindedir. Bu, duygusal bir bağın oluşturulması, sürdürülmesi ve iletişimde açıklık sağlanması açısından önemlidir.

6. Duygusal Yakınlık: Evli bireyler arasında yaşanan gönüllü yakınlaşma duygusunu ifade eder. Bu, güven, aşk, açıklık ve bağlılık gibi bileşenleri içerir. Yakınlığın temel faktörlerinden biri de saygıdır.
7. Farklılaşma ve Bireyselleşme: Bireyin köken ailesinden özerk davranabilme ve köken ailesine karşı sorumluluk hissi olmaksızın ilişkilere katılabilme yeteneği olarak tanımlanabilir. Bireyin kendi benlik sınırlarını koruyarak çekirdek ailesini kurabilmesi önemlidir.
8. Üçgenleşme: İki kişi arasında oluşan anksiyete ve duygusal bütünleşme ile başa çıkabilmek adına üçüncü bir kişinin ilişkiye dahil edilmesi durumunu ifade eder. Üçgenleşme ve duygusal bütünleşme benliğin ayrışmadığının göstergesidir.
9. Stres: Yaşanan stres, aile hayatının işlevselliğini etkilemesinin yanı sıra dış dünyadaki sosyal ilişkilerde de etkisini gösterir. Yoğun stres, iletişim ve problem çözme yeteneklerini olumsuz yönde etkileyebilir.
10. Roller: Aile içindeki bireylerin ailenin görev ve ihtiyaçlarını yerine getirirken karşılıklı olarak etkileşimde bulunan beklentileri ve tekrarlayan paternleri temsil eder. Aile içi rollerin sert bir şekilde tanımlanmış olması ya da ailenin ihtiyaçlarını karşılayamaması işlev bozukluklarına neden olabilir (Bray, 1995).

Bu faktörlerin sağlıklı bir aile fonksiyonunu desteklediği, aile içi iletişimi güçlendirdiği ve problemlerle başa çıkma kapasitesini artırdığı göz önüne alındığında, ailelerin bu alanlarda dengeli ve sağlıklı olmaları önemlidir.

Türkiye’de evlilikle ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde; “yaş (Tezer, 1994; Kubat, 2012), cinsiyet (Kubat, 2012; Kabasakal ve Soylu, 2016), eğitim düzeyi ve çocuk sayısı (Çağ ve Yıldırım, 2013; Kubat, 2012), evlilik süresi (Taşköprü, 2013), evlilik biçimi (Kubat, 2012), cinsiyet rolleri (Yücel, 2013; Çınar, 2008), toplumsal cinsiyet rolleri (Anar, 2011), iş doyumu (Tezer, 1994; Anar, 2011)” üzerine olan çalışmalara rastlanılmaktadır. Yine literatürde; “eş desteği (Çağ ve Yıldırım, 2013; Yedirir ve Hamarta, 2015; Kabasakal ve Soylu, 2016), algılanan anne baba tutumları (Yıldız, 2013), bağlanma stilleri (Sarı, 2012; Sığırcı, 2010; Taş, 2016; Tufan-Çetin, 2010), aldatma eğilimi (Kubat, 2012), cinsel yaşam memnuniyeti (Çağ ve Yıldırım, 2013)” üzerine çalışmaların olduğu görülmektedir. Bununla birlikte “evliliğe dair inançlar (Sığırcı, 2010), ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalar (Güven, 2005; Tufan-Çetin, 2010), otomatik düşünceler (Sarı, 2012), benlik saygısı (Zeytinoğlu, 2013), kıskançlık düzeyi

(Zeytinođlu, 2013), evliliđe hazır oluř dűzeyi, evlilikte ۆz yetkinlik, psikolojik belirtiler, stresle bařa çıkma tarzları (Gűngör, 2007), iletiřim becerileri (Buluř ve Bađcı, 2016), iletiřim atıřmaları (Curun, 2006; Baran, 2013), evlilikteki çatıřmalar (Zeytinođlu, 2013; Tezer, 1994; Tař, 2016), atıřma çözme stilleri (Yűcel, 2013), boyun eđici davranıřlar (Hűnler ve Gençöz, 2003), problem çözme becerileri (Gűven, 2005; Tař, 2016; Tařkőprű, 2013; Sancaktar, 2016), stresle bařa ıkma (Tařkőprű, 2013)” gibi deđiřkenlerin arařtırılmıř olduđu gőrűlmektedir.

2.2.3. Evlilik Doyumu ve Evlilik Doyumunu Etkileyen Faktörler

Evlilik doyumu, bireyin evlilik iliřkisi içinde edindiđi genel memnuniyet ve tatmin duygusu olarak tanımlanmaktadır. Bu kavram, evlilikle ilgili deneyimlerin bireyin beklentileriyle ne kadar örtüřtűđűnű, iliřkideki olumlu ve olumsuz unsurların denge durumunu ve evlilikten kaynaklanan duygusal doyum seviyelerini içerir. Evlilik doyumu, evlilik iliřkisi içinde bireyin ihtiyaçlarını karřılama derecesine iliřkin algısıdır (Tezer, 1986).

Heyman, Sayers ve Bellack (1994), evlilik doyumunu evli bireyler arasındaki iletişimin kalitesi, ilişkilerinden duydukları haz, neşe ve bu dengeyi sağlayan uyumlu yaşam şekli olarak tanımlamaktadır. Bu, sadece genel evlilik doyumu değil, aynı zamanda evlilikteki arkadaşlık ve cinsellikten kaynaklanan daha ۆzel memnuniyet durumlarını da içerir.

Sokolski ve Hendrick (1999) evlilik doyumunu, evliliğin içsel ve dışsal faktörlerine dayalı olarak tanımlamışlardır. İçsel faktörler arasında, eşlerin birbirlerine gösterdiği iletişim ve sevgi biçimi ile cinsel doyum yer alırken, dışsal faktörler arasında, problemlerin paylaşılması, kararlarda eşitlik, çalışma ve ekonomik kazanç gibi unsurlar bulunmaktadır. Bu faktörlerin bir araya gelmesi sonucunda eşlerin ulaştığı psikolojik tatmin, evlilik doyumu olarak ifade edilmektedir. Evlilik doyumunu; evlilik hayatının içindeki bireysel (eşler arasındaki iletişim ve sevgi biçimi, cinsel tatmin) ve çevresel (sorunları paylaşma, kararlarda eşitlik, iş ve gelir) boyutlardan kaynaklanan psikolojik olarak tatmin olma durumu şeklinde tanımlamışlardır (Sokolski ve Hendrick, 1999). Aynı şekilde Tezer (1996) ise, bireylerin evlilik ilişkisi içerisindeki ihtiyaçlarının karşılanma derecesine ilişkin algısı olarak ifade etmektedir. Nichols (2013) ise, çiftlerin ilişkisinden duyduğu mutluluk ve tatmin seviyesi olarak tanımlamaktadır.

Bireylerin evliliklerinden doyum alması, evliliklerin sağlıklı bir şekilde sürdürülmesi ve boşanma ile sonuçlanmaması için önemli bir faktördür (Akça-Koca ve Yukay-Yüksel, 2017). Evlilik ilişkileri alanında yapılan araştırmalarda, evlilik kalitesi kavramının, iletişim, mutluluk, doyum, bütünlük ve uyum gibi çeşitli faktörlerden oluştuğu gözlemlenmektedir (Spainer, 1979). Evlilik uyumu, eşlerin birbirlerine uyum sağlaması, çatışmalarını sağlıklı şekilde çözümlmeleri ve evliliklerini başarılı şekilde sürdürebilmeleri gibi daha geniş bir kavramı içermektedir. Bu da evlilik doyumu ve mutluluğunu kapsamaktadır (Ersanlı ve Kalkan, 2008; Özgüven, 2000). Evlilikte yaşanan doyum ile ortaya çıkan duygu, genellikle evlilikte mutluluk kavramıyla ilişkilendirilmektedir. Evlilik doyumu, çeşitli faktörlerin bir araya gelmesiyle şekillenen çok boyutlu bir kavramdır. Bu faktörler arasında iletişim kalitesi, duygusal bağlılık, çatışma yönetimi, ortak hedeflere ulaşma, cinsel uyum ve karşılıklı destek gibi pek çok unsurdan bahsedilebilir. Evlilik doyumu, bireyin evlilik ilişkisindeki bu çeşitli unsurların tatmin edici bir şekilde karşılanmasıyla güçlenir (Erbek vd., 2005).

Evlilikte doyum, bireylerin mutluluğunu yaşama ve beklentilerinin gerçekleşmesine katkı sağlar. Evlilikte doyum eksikliği yaşayan çiftlerin sayısının arttığı ve genellikle evliliğin boşanma ile sonuçlandığı, boşanmış bireylerin ve çocuklarının olumsuz etkilendiği birçok araştırma tarafından ortaya konmuştur (Güven, 2005; Goleman, 2000; Sevim, 1999).

Birey yaşamının bütün aşamalarında mutlu olmayı amaçlar ve bu amaçla insani ilişkilerini, eğitim, meslek ve yaratıcılığını seferber eder. Evlilik de bireyin yaşamının doyumlu ve mutlu geçirmesini istediği diğer bir yönüdür (Harris, 1981). Öte yandan, evlilik doyumu bireyden bireye farklılık gösterebilir ve kültürel, sosyal, ekonomik ve bireysel faktörlerden etkilenebilir. Yüksek evlilik doyumu genellikle çiftler arasındaki duygusal bağın güçlü olması, karşılıklı anlayış, iletişimde açıklık, çatışma yönetiminde başarı ve ortak hedeflere duyulan bağlılık gibi olumlu unsurların varlığına dayanır. Evlilikte mutluluğun, evlilik doyumunu ve çiftler arasındaki destek alışverişini etkilediği görülmektedir. Evlilik doyumu, bir dizi değişkenin etkilediği karmaşık bir olgudur. Bu konuda yapılan çalışmalar, evlilik doyumu düzeyini etkileyen birçok faktörün olduğunu göstermektedir (Üncü, 2007).

Evlilik doyumuna etki eden bazı önemli faktörler şunlardır:

1. “İletişim Kalitesi: Evlilikte sağlıklı bir iletişim duygusal bağlılık ve anlayışı artırarak evlilik doyumunu etkileyebilir. İyi iletişim becerilerine sahip çiftler, duygusal ihtiyaçlarını daha iyi ifade edebilir ve karşılıklı anlayışı geliştirebilir.
2. Çatışma Yönetimi: Evlilikte kaçınılmaz olan çatışmaların sağlıklı bir şekilde yönetilmesi, çiftlerin birbirlerini daha iyi anlamasına ve çözüm odaklı bir iletişim kurmalarına olanak tanır. Etkili çatışma yönetimi, evlilikteki stresi azaltabilir ve doyumunu artırabilir.
3. Duygusal Bağlılık: Çiftler arasındaki duygusal bağlılık, güven duygusuyla birlikte gelir ve evlilik doyumunu artırabilir. Bağlılık, çiftlerin birbirlerine duydukları güven, sevgi ve bağlılık duygularını içerir.
4. Empati ve Anlayış: Partnerlerin birbirlerini anlaması ve karşılıklı empati göstermesi evlilik doyumunu artırabilir. Empatik bir iletişim, çiftlerin duygusal olarak birbirlerine destek olmalarına yardımcı olabilir.
5. Ortak Hedefler: Ortak hedeflere sahip olmak, çiftlerin birlikte çalışmalarını ve birbirlerine duydukları bağlılığı artırabilir. Ortak hedeflere odaklanmak, çiftlerin gelecekteki planlarını birlikte yapmalarını sağlayabilir.
6. Cinsel Uyum: Cinsel uyum, evlilikteki cinsel memnuniyeti ve doyumunu etkiler. Partnerler arasındaki cinsel uyum, duygusal bağın güçlenmesine ve genel evlilik doyumunun artmasına katkıda bulunabilir.
7. Stresle Başa Çıkma Becerileri: Çiftlerin evliliklerindeki zorluklarla daha etkili bir şekilde başa çıkmalarına olanak tanır. İyi stres yönetimi, çiftlerin birbirlerine karşı sabırlı ve destekleyici olmalarına yardımcı olabilir.
8. Finansal Uyum: Finansal konulardaki uyum, evlilikte yaşanan stresi azaltabilir. Ortak bir finansal planlama, maddi konulardaki anlaşmazlıkları en aza indirerek evlilik doyumunu artırabilir.
9. Sosyal Destek ve Aile Bağları: Çiftlerin dışarıdan sosyal destek almaları, aile bağları ve sosyal ilişkiler, evlilik doyumunu olumlu yönde etkileyebilir” (Fitzpatrick, 1988).

Literatür çalışmaları incelendiğinde bu alandaki çalışmaların; “iletişim çatışmaları, cinsiyet rolü yönelimleri (Curun, 2006), toplumsal cinsiyet rolleri (Fışiloğlu, 1992; Juni ve Grimm, 1994), çatışma sıklığı ve neden olduğu gerginlik, iş doyumunu, yaş (Tezer, 1992), cinsel doyum (Arslan, 1996; Ivy ve Memphis, 2007; Kudiaki, 2002; Litzinger

ve Gordon, 2005; Trudel, 2002), eşlerin davranış ve tutumları (Feeney, 2002), fiziksel ve psikolojik sağlık, iş kaybı, beraber geçirilen zaman (Hazan ve Shaver, 1987), demografik değişkenler ve evlilik çatışması (Acar, 1998; Aslan, vd., 1998; Hatipoğlu, 1993), problem çözme ve bilişsel çarpıtma (Güven, 2005), mükemmeliyetçilik (Koydemir, vd., 2005), ego durumları (Sevim, 1999), benlik saygısı, yakınlık, utanç, aşağılama, yabancılaşma, eşitlik algısı, yeterlilik, yüksek benlik saygısı ve yaşam doyumu, ailevi sorumlulukları yerine getirme, ekonomik bağımsızlık, çalışma statüsü, cinsiyet, sosyo-ekonomik düzey (Yıldırım, 1993)” olduğu görülmektedir. Yine benzer çalışmalar incelendiğinde, evlilik doyumunun “iletişim çatışmaları, cinsiyet rolü yönelimleri, toplumsal cinsiyet rolleri, cinsel doyum, eşlerin davranış ve tutumları, fiziksel ve psikolojik sağlık, iş kaybı, iş doyumu (Tezer, 1992), demografik değişkenler ve evlilik çatışması, problem çözme ve bilişsel çarpıtma (Güven, 2005), mükemmeliyetçilik, ego durumları, benlik saygısı, yakınlık, utanç, yüksek benlik saygısı ve yaşam doyumu, aşağılama, yabancılaşma, çalışma statüsü, eşitlik algısı, yeterlilik, ailevi sorumlulukları yerine getirme, ekonomik bağımsızlık, cinsiyet, sosyo-ekonomik düzey” gibi değişkenlerle beraber incelendiği görülmektedir (Canel, 2007).

2.2.3.1. Cinsiyete Dayalı Evlilik Doyumu

Evlilikten elde edilen doyum, çeşitli değişkenler açısından kadınlar ve erkekler arasında farklı şekillerde algılanabilmektedir (Gökmen, 2001). Evlilik doyumunda cinsiyete dayalı farklılığın oluşmasına neden olan etken, çiftlerin evlilik ilişkisindeki rollere yükledikleri anlam ve rol beklentilerindeki uyumsuzluklardır. Evli bireylerin evlilik ve ebeveynlik rollerine yönelik geleneksel veya eşitlikçi bir tutum benimsemeleri, evlilikteki sorumluluklar ve ortak görevler üzerinde etkili olabilir. Burada temel sorun, eşlerin sahip oldukları geleneksel veya eşitlikçi bir bakış açılarının dışında, birbirlerinden farklı bakış açılarında sahip olmalarından kaynaklanabilecek gerginliklerdir (Pillemer ve Suito, 1991; akt. Üncü, 2007).

Ülkemizde kültürel normların etkisiyle, kadın ve erkek rollerinden beklentilerin farklılık gösterdiği ve ev işlerinde daha büyük sorumluluk yüklenen kadınlar ile eşleri arasında eşit bir paylaşımın gerçekleşmediği görülmektedir. Bu durum, evli kadınların evlilik hayatlarından elde ettikleri memnuniyeti azaltabilmektedir. Kadınların aile içindeki iş yükünün arttığı dönemlerde evlilik doyumlarının azaldığı, ancak iş yükünün

azaldığı dönemlerde doyumlarının arttığı, erkeklerin ise, her iki durumda da evlilik doyumlarının benzer olduğu gözlemlenmektedir (Şener ve Terzioğlu, 2002).

2.2.3.2. Evlilik Süresi

Evlilik süresi, evlilik doyumunu etkileyebilecek önemli faktörlerdendir. İlk altı yıl içinde evlilik doyumunu genellikle önemli ölçüde azalabilir; hatta evliliklerin ilk yılı ile ikinci yılı arasında büyük değişiklikler yaşanabilir. Araştırmalar evlilikte karşılaşılan problemlerin özellikle evliliklerin ilk üç yılı içinde ortaya çıktığını ve bununla birlikte ilerleyen yıllarda yaşanan problemlerin, evliliklerin bu ilk üç yılında şekillendiğini ortaya koymaktadır (Üncü, 2007).

Evliliklerin ilk yıllarında, bireylerin evlilik doyumunu düşük olabilir. Fakat evliliklerin süresi ilerledikçe ve çocuklar evden ayrıldıkça doyum artabilmektedir. Bu durum, evli bireylerin çocuk sahibi olmadan önce ve çocukları büyüdükten sonraki evrelerde evlilik doyumlarının en yüksek olduğunu, bununla birlikte çocukların daha küçük olduğu evrelerde evlilik doyumlarının en düşük olduğunu göstermektedir (Üncü, 2007). Kadınlar için, evlilik süresinin artmasıyla evlilik doyumunun azaldığı, erkekler içinse, evlilik süresinin artmasıyla evlilik doyumlarının arttığı görülebilmektedir (Çelik, 2006).

2.2.3.3. Geçmiş Yaşantı

Evlilik doyumunu etkileyen bir başka faktör, eşlerin geçmiş yaşantıdır. Eşlerin geçmişteki yaşamları, kişilerin bağlanma stilleri, ebeveynlerinin boşanmış olması, ebeveynlerinin iletişim stilleri, eşlerden herhangi birinin önceden depresyon geçirmesi evlilik doyumunu üzerinde belirleyici faktörlerdir (Bradbury, Fincham ve Beach, 2000). Bununla birlikte evli çiftlerin gelir durumları, meslekleri, evlilik yaşları gibi demografik değişkenlerin de evlilik doyumunu konusunda etkili olduğu söylenebilmektedir (Canel, 2007).

2.2.3.4. İletişim Becerileri

Problemlerin çözümünde her aile kendi iç dinamiklerini oluşturmaktadır. Problemlerin çözümü için seçilen yol, sahip olunan sosyal beceriler ile doğrudan ilişkilidir. Ailedeki çoğu problemin iletişim sorunlarından kaynaklandığı, bu sorunların anlatma, dinleme, anlama ve anlaşma boyutları ile ilişkili olduğu görülmektedir (Mavili-Aktaş, 2009). Etkili iletişim için, etkili dinleme becerileri ile kendini ifade etme, duygu ve düşüncelerini açma becerileri oldukça önemli görülmektedir (Şahin ve Aral, 2012). Bu

nedenle iletişim becerilerinin artırılması evlilik sorunlarının çözümünde kritik bir rol oynamaktadır.

Evlilikteki ilişkinin niceliği ve niteliğindeki değişiklikler, evlilik doyumunu azaltarak ilişki fonksiyonunu olumsuz etkileyebilir. Çiftlerin evliliklerini değerlendirirken demografik ve kişisel değişkenlere odaklanmak yerine, günlük etkileşimleri üzerinde durulmalıdır. Markman'a (1991) göre, evlilikte ortaya çıkabilecek olası fikir ayrılıklarının etkili bir şekilde ele alınmaması, ifade edilemeyen ve çözümsüz kalan negatif duyguların birikmesine yol açarak evlilik etkileşiminde yıkıcı desenlerin oluşmasına ve bunun sonucunda ilişkinin olumlu yönlerinin zayıflamasına ve bozulmasına neden olur (Karney ve Bradbury, 1995). Öfke, aşağılama gibi olumsuz ve itici davranışların ortaya çıkmasıyla oluşan gerginliklerin ve bu davranışların tekrarlanma sıklığının artması, davranışların yıkıcı özelliklerinin kalıcı hale gelmesini sağlar. Bu süreçlerin hepsi, eşlerin evlilik ile ilgili duygularını belirleyen ve bu duyguların da eşler arasındaki etkileşimi sürekli şekillendiren dinamik bir yapıyı oluşturur (Gottman, 1993).

Evlilik öncesi dönemde çiftler arasındaki iletişim kalitesi evlilik hayatına da yansıyan ve evlilik doyumunu doğrudan etkileyen bir faktördür. Evliliğinde mutlu olan bireyler genellikle tartışma ya da istişare konularını daha açık, doyurucu ve tanımlayıcı bulduklarını ifade ederken, evliliklerinde problem yaşayan bireyler ise daha fazla çatışma yaşadıklarını ifade etmektedir. Mevcut evlilik doyumunu, yaşanan çatışmaların sıklığıyla ilişkilidir. Fikir ayrılıklarından kaynaklanan gerilimin ilişkinin diğer yönlerine taşındığı durumlar mevcuttur. Mutlu çiftlerin davranışları ile mutsuz çiftlerin davranışları arasındaki karşılaştırmalara dayanarak elde edilen bulgular, düşük evlilik doyumuna sahip çiftlerin birbirlerine karşı daha negatif tavırlar sergilediğini ve negatif davranışlara benzer şekilde karşılık verdiğini ortaya koymaktadır. Çiftlerin uyumsuz davranış kalıpları, yaşadıkları problemleri çözme sürecindeki negatif tavırları arttırarak evlilik doyumlarını olumsuz şekilde etkilemektedir (Bradbury, vd., 2000).

2.2.4. Evlilik Doyumu Üzerine Yapılan Çalışmalar

Goldenberg (1996) aileyi, her bir üyesinin belirli bir role sahip olduğu, kendine özgü problem çözme becerilerini içeren yapısal bir sistem olarak tanımlar. Evliliğin içerisinde bireyler çeşitli zorlukla karşılaşır ve bu zorluklara etkili çözümler bulma gerekliliğiyle karşılaşır. Bireyin evlilikte karşılaşılan sorunlara etkili çözümler

üretebilmesi, evlilik doyumunu artıran kritik bir faktördür. Eşler arasında sorunlara etkili çözümler bulabilme yeteneği, gerekli tutum ve davranışları sergileme konusunda önemli bir rol oynar. Bu da evlilik ilişkisinin sağlıklı bir şekilde devam etmesine ve evlilik doyumunu açısından önemli bir ilerleme kaydedilmesine katkı sağlar.

Mitchel ve Winemiller (1994)'in evlilik problemlerini ve çözüm yollarını incelediği çalışmasının bulgularına göre; evlilik doyumunu yüksek olan eşlerin, daha düşük evlilik doyumuna sahip eşlere kıyasla, problemleri çözme konusunda daha etkili ve işlevsel yöntemler kullandıkları, böylece yaşanan sorunların tekrarlama olasılıklarının daha düşük olduğu öngörülmüştür.

Evlilik doyumunu hem batı literatüründe hem de Türkiye'de yapılan araştırmalarda sıkça ele alınan ve incelenen bir konudur. Ülkemizde Tezer (1994), çiftler arasındaki çatışmaların sıklığı, ortaya çıkan gerginlik, çatışmanın sebeplerini eşlere veya kendilerine yüklemeye eğilim ve çeşitli demografik değişkenleri inceleyerek evlilik doyumunu üzerindeki etkilerini araştırmıştır. Bu çalışma, genel olarak tüm çift gruplarında ve kadın eşin çalıştığı veya çalışmadığı alt gruplarda gerçekleştirilmiştir. Evlilik doyumunu etkileyen faktörler arasında eşler arasındaki çatışmanın sıklığı, çatışmanın neden olduğu gerginlik, yaş ve iş doyumunun yer aldığı bulunmuştur. Bulgular, çatışmanın sebebini belirleme ve eşlere yükleme eğilimi arttıkça evlilik doyumunun azaldığını göstermektedir. Erkek olan eşlerin evlilik doyumunu düzeyinde özellikle çocuklarının ergenlik dönemine doğru bir düşüş yaşandığı gözlemlenmiştir. Çatışmanın en dikkat çekici sonucu, kadınların çalışmasının sadece kadın eşin doyum puanlarını etkilediğidir. Çalışan kadınların gerginlik puanlarının yüksek olması, evlilik doyumunu olumsuz yönde etkileyen bir faktör olarak belirlenmiştir. Öte yandan, karısı çalışmayan erkek eşlerin doyum düzeyinin, çalışan kadınlarınkiyle karşılaştırıldığında daha düşük olduğu da bu çalışmanın önemli bir bulgusudur (Tezer, 1994).

Evlilik doyumunu üzerine yapılan araştırmaların genelinde, evliliklerin ilk yıllarında doyumun yüksek olduğu ancak zaman içinde azaldığı gözlemlenmektedir. Karney ve Bradbury (1997) de bu konuda araştırmalar gerçekleştirmiştir. Bu araştırmada, ortalama 12 haftadır evli ve ilk evliliklerini yaşayan 60 çift üzerinde araştırma yapılmıştır. Evlilik doyumunu, evlilik kalitesi, evlilik uyumu ve onların kişilik ölçümlerine odaklanılmıştır. Eşlerin bir problem etrafında tartışırken kaydedilen video görüntüleri, sürecin analizi için kullanılmıştır. Evlilik doyumuyla ilgili ölçümler ise 4

yıl boyunca altı aylık aralıklarla ve toplamda 8 kez e-posta yoluyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın bulguları, evliliğin devam eden aşamalarında evlilik doyumunda azalma eğilimi olduğunu göstermektedir. Bu da çiftlerin evliliklerinin başlangıcında idealize ettikleri durumun, zamanla motivasyon kaynağı olmaktan çıktığı şeklinde yorumlanmıştır. Ayrıca, düşük evlilik doyumuyla başlayan evliliklerin, boşanma olasılıklarının daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır.

Çağ ve Yıldırım (2013) tarafından gerçekleştirilen bir araştırmada, evlilik doyumunu etkileyebilecek kişisel ve ilişkisel değişkenler incelenmiş, cinsel yaşamlarındaki memnuniyet, eş desteği ve eğitim düzeyinin evlilik doyumunu anlamlı olarak etkilediği tespit edilmiştir. Yedirir ve Hamarta (2015) ise duyguların karşılıklı ifade edilmesinin ve eşlerin birbirine verdikleri desteğin evlilik doyumunun önemli bir şekilde yordayıcısı olduğunu bulmuştur.

Grandon ve Myers (2004) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada, evliliklerinin ilk yılındaki bireylerle ilgili detaylı bir inceleme yapılmıştır. Bu çalışma, evlilik doyumu, evlilik süreçleri ve evlilik özellikleri arasında olan ilişkileri anlamak amacıyla bir model geliştirmiştir. “Evlilik süresi, yaş ve altı evlilik etkileşim süreç faktörü gibi unsurları içeren iki düzenleyici değişken; evlilik özellikleri faktörü (paylaşılan sevgi, değer ve sadakat) aracı değişkeni ile evlilik doyumu arasındaki etkileşimi analiz etmiştir. Araştırma, evlilik özellikleri faktörü ile evlilik etkileşim süreç faktörleri arasında anlamlı bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur. Cinsiyet farklılıklarının evlilik doyumu ve evlilik süreçleri arasındaki ilişkide, bu etkileşimin kadın katılımcılar için anlamlı olduğu sonucuna varılmıştır.” Evlilik süresinin etkisi, evli bireylerin 20 yıl ve daha az süreye sahip olanlar ile 20 yıldan fazla süredir evli olanlar şeklinde test edilmiştir. Bu analizde, daha az süreli evliliklerde tüm ilişkilerin anlamlı olduğu, daha uzun süreli evliliklerde ise duygusal ifadeler, cinsellik, evlilik özellikleri ve çatışma yönetimi arasındaki ilişkilerin anlamlı olduğu belirlenmiştir.

2.3. Problem Çözme Becerileri ile Evlilik Doyumu Arasındaki İlişki

Bireyin yaşamı boyunca karşılaşılabileceği çeşitli problem alanları arasında evlilik hayatındaki zorluklar bulunmaktadır. Bu zorluklar, evlilik hayatında karşılaşılan çeşitli dinamiklere işaret etmektedir. Sıklıkla karşılaşılan evlilik problemleri şu şekilde sıralanmıştır (Canel, 2012):

1. Sorunları ve çatışmaları çözme konusunda evli bireylerin yeterli bilgiye sahip olmamaları,
2. Evliliklerindeki beklentilerin gerçekçi olmaktan uzak olması,
3. İletişim engelleriyle ilişkilendirilen ilişki sorunları,
4. Cinsiyetle ilgili konulara dayalı sorunlar,
5. Aile ekonomisiyle ilişkili zorluklar,
6. Yakın akraba etkileri (anne, baba, kayınvalide vb.),
7. Evli bireylerin cinsel hayatlarındaki beklentilerin karşılıklı anlaşılabilmesi veya ifade edilememesi,
8. Din ve inanç faktörleriyle ilişkili zorluklar,
9. Eşlerden birinde bağımlılıkla ilgili özellikler,
10. Eşlerin birbirlerine yeterli zaman ayıramaması,
11. Eşlerden birinin psikolojik sorunları,
12. Çocukları büyüme sürecinde ortak karar alamama,
13. Çocuk sahibi olmama konusu,
14. Çocuk sayısı ile ilgili ortak karar alamama,
15. İş hayatına harcanan vakit,
16. Aldatma vb. nedenlere dayalı evlilik problemleri.

Evlilikte problem çözme becerileri; eşlerin karşılaştıkları zorluklarla başa çıkma yetenekleri ve bu konudaki davranışları olarak tanımlanır. Bu beceriler, evlilik doyumuyla doğrudan ilişkilendirilmiştir (Akça-Koca ve Yukay-Yüksel, 2017).

Problem çözme becerileri ile evlilik doyumuna arasındaki ilişki, çift ilişkilerinin kalitesini belirleyen önemli bir faktördür. Evlilikte yaşanan sorunlar, çiftlerin bu sorunları ele alma ve çözme becerilerine bağlı olarak evlilik doyumunu etkilemektedir. Bu, çatışmaların olumsuz etkilerini azaltabilir, çiftlerin birbirlerine duydukları memnuniyeti ve evlilikten aldıkları doyumunu artırabilir. Problemler, evli bireyler arasındaki uyuşmazlıkları, ilişkilerindeki sözlü ve fiziksel çatışmanın yoğunluğunu ve miktarını ifade eder. Evlilik yaşamını etkileyen başlıca unsur, çatışmanın tek başına kendisi değil, bununla başa çıkma stratejileridir. Çatışmanın yapıcı ve olumlu bir şekilde yönetilmesi, çiftlerin birbirlerini anlamalarına ve ilişkide olumlu değişikliklere olanak tanır. Yapılan araştırmalarda, çatışmaların etkili bir şekilde yönetilmesinin çiftler arasındaki yakınlığı ve ilişki doyumunu arttırdığı, çatışmanın kötü yönetildiğinde

ise ilişkide hoşnutsuzluğun ve gerginliğin arttığı ve ilişkinin zarar gördüğü görülmüştür (Tallman vd., 1993).

Hünler ve Gençöz (2003), evlilik hayatında çatışma yaşanmasının olağan olduğunu ve çözüm aşamasında problemin yapısına uygun stratejilerin kullanılmasının ilişkiyi olumlu etkileyeceğine dikkat çekmektedir. Evliliklerinde etkin problem çözme becerilerini kullanabilen çiftlerin, evlilik hayatında yaşadıkları stresin evlilik doyumuna etkisini minimuma indirebileceğini düşünmektedir.

Evlilik ilişkilerinde; çiftler arasında, ebeveynlerle çocuklar arasında, yakın çevre ve akrabalar arasında ortaya çıkan çeşitli sorunlarla sıklıkla karşılaşılır. Ancak, problem çözme becerileri etkili şekilde uygulandığında, bu sorunlar evlilik ilişkisi veya aile ilişkilerinde fırsatlara dönüşebilir. Problem çözme, bir beceri olarak kabul edilir. Bu beceri, eğitim yoluyla kazanılabilir ve geliştirilebilir. Problem çözme becerilerinin gelişmiş olan evli bireylerin, evlilik doyumlarının daha yüksek oranda olacağı düşünülmektedir (Akça-Koca ve Yukay-Yüksel, 2017).

Aile içi çatışmalarla alanında çalışmalar yapan araştırmacılar genellikle iletişimin ilişki boyutuna odaklanmaktadır. Özellikle çatışma durumlarında aile bireylerinin birbirleriyle nasıl iletişim kurdukları, bu iletişimin ilişkiye ne şekilde yansıdığı, ne gibi konularda anlaşamadıkları ve olası anlaşmazlık durumunda nasıl davrandıkları veya yaşanan çatışmaları nasıl çözdükleri üzerinde durmaktadırlar. Evlilikte çatışmayı etkili bir şekilde çözenin önemli bir yönü de çiftlerin birbirlerine karşı negatif tavırlardan kaçınmalarıdır (Stanley ve Trathen, 1994). Etkili problem çözme becerisine sahip olmanın önemli bir göstergesi de, kişinin olumsuz davranışlarını ve tavırlarını kontrol altına alabilmesidir. Evli bireyler arasında yaşanan çatışmalar, sözlü veya fiziksel şiddet içeren zorlayıcı davranışlara dönüşebilmektedir. Çatışmaların hane içi fiziksel şiddeti tetiklemesi, evlilik ilişkisi içinde kalıcı yaralanmalara neden olabilmektedir (Rosen-Grandon, 1999; akt. Canel, 2007).

Evlilik doyumunu ve evliliğin sürdürülmesi konusunda yapılan araştırmalar, eşlerin problem çözme davranışlarının önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Eşlerin evlilikte karşılaştıkları zorlukla baş ederek ilişkilerini sağlıklı şekilde devam ettirebilmeleri, etkili problem çözme becerileriyle ilişkilendirilmiş ve evlilik doyumunu artırdığı gözlemlenmiştir (Cohan ve Bradbury, 1997; Hünler ve Gençöz, 2003; Kaslow ve Robison, 1996; Neff ve Broady, 2011). Bu bağlamda, evlilik doyumunun azalmasını

engellemek için evli bireylerin problem çözme becerilerinin yüksek olmasının gerekli olduğu söylenebilmektedir. Kayser (1993)'in bir araştırmasında, eşinden ayrılan/boşanan katılımcıların evlilikteki memnuniyetsizliklerinin nedenlerinden birinin, eşlerin problem çözme becerilerindeki eksiklik olduğuna işaret edilmektedir (akt. Kaslow ve Robison, 1996). Kaslow ve Hammerschmidt (1992) tarafından yüksek doyum sağlayan ve uzun vadeli evliliklerin ana unsurlarından bir tanesinin etkili problem çözme becerileri olduğu vurgulanmıştır.

Gottman ve Levenson (1992) tarafından evlilik doyumundaki azalmaların evlilikte yıkıcı bir dizi süreci tetiklediği belirtilmiş ve çatışmanın yönetilmesinin evliliğin devam ettirilmesinin temel görevlerinden biri olduğu öne sürülmektedir. Çatışmanın, kaçınılmaz bir ilişki deneyimi olduğu, her çiftin çatışma ile baş etme durumunda kaldığı ifade edilmektedir (Marchand, 2004). Gözlemsel araştırmalar, çiftlerin fikir ayrılıkları durumunda nasıl davrandıklarına odaklanmıştır. Evlilik etkileşimi alanındaki birçok çalışma ise çatışma ve problem çözme üzerine yoğunlaşmıştır (Fincham vd., 2007). Gottman (1994) tarafından etkili çatışma çözüm stillerinin etkin olarak kullanılmadığı ilişkilerin daha fazla oranda ayrılıkla sonlandığı tespit edilmiştir. Çatışmanın yönetilme biçimi evlilik doyumunu, doyumda değişim ile evlilikteki istikrarla da ilişkilidir (Gottman, 1994; Heavy vd., 1993; Markman vd., 1993). Bununla birlikte evlilikte mutluluk, eşlerin ilişki becerileriyle ilişkilidir ve bunların en önemlisi de problem çözme becerisidir. Evlilikte problem çözme ile ilgili araştırmalar, etkili problem çözme becerilerinin evlilik doyumuna ciddi katkı sağladığını göstermektedir (Erbek vd., 2005). Evlilikte iletişim engelleri çatışmaların temelini oluşturabilir ve bu durum evlilik doyumunu düşürebilir. Ancak, çiftler arasındaki iletişimde yapıcı bir problem çözme yaklaşımı benimsendiğinde, çatışmaların çözümü daha etkili hale gelir. Bu da evlilik doyumunu olumlu yönde etkiler. Ayrıca, çiftlerin karşılıklı olarak algıladıkları sosyal destek düzeyi, evlilik doyumunu etkileyen bir diğer önemli faktördür. Problemlerin ortaya çıkması durumunda, çiftler arasındaki sağlıklı sosyal destek, problemlerin daha etkili bir şekilde çözülmesine katkı sağlar. Öte yandan, evlilikteki problemlerden kaçınan eşlerin karşılaştığı zorluklar daha fazladır. Problemlere etkili bir şekilde yaklaşmak, ailenin işlevselliğini sürdüren kritik bir beceridir (Canel, 2007).

Evli bireyler arasındaki problem çözme becerileri ile algılanan sosyal destek düzeyleri arasındaki pozitif ilişki, evlilik doyumunu ile yakından ilişkilidir (Gümüş, 2015). Bu

bulgular, evlilikte doyumun, çiftlerin yaşadığı çatışmaların yönetimi ve problemleri çözme becerileri ile derinlemesine bağlantılı olduğunu ortaya koymaktadır. Cast, Schweingruber ve Berns'in (2006) çalışması, yapıcı ve yıkıcı problem çözme stillerini vurgulayarak, çiftlerin sorunları ele alma ve çözme biçimlerinin evlilik kalitesini de etkileyebileceğini göstermiştir.

2.3.1. Problem Çözme Becerileri ile Evlilik Doyumu Arasındaki İlişki Üzerine Yapılan Çalışmalar

Güven (2005), evlilik doyumunu etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla yaptığı araştırmada; “evlilik doyumunu”nu yordayan en önemli faktör olarak ilk sırada “evlilikte problem çözme becerileri”ni, ikinci sırada ise gerçekçi olmayan ilişki beklentilerine ilişkin bilişsel çarpıtmaların olduğunu bulmuştur. Araştırmada incelenen diğer değişkenlerden demografik özelliklerin (yaş ve cinsiyet), zihin okuma ve yakınlıktan kaçınmanın ise evlilik doyumunu üzerinde herhangi bir katkısı olmadığı tespit edilmiştir.

Boylu Akgün (2018)' ün yaptığı çalışmada, İstanbul'da yaşayan 274 evli bireyden oluşan örneklem üzerinden evlilik doyumunun evlilikte problem çözme becerileri tarafından etkilendiğini bulmuştur. Benzer şekilde, Kafkaslı (2019) tarafından 437 evli kişiyle gerçekleştirilen çalışmada da problem çözme becerisi ile evlilik doyumunu arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Vural-Batık ve Kalkan (2017) tarafından yapılan araştırmada, evli bireylerin evlilik doyumunu etkileyen faktörler incelenmiştir. Sonuçlar, evlilikte problem çözme becerileri, evlilik süresi ile “algılanan ekonomik durum”un anlamlı bir şekilde evlilik doyumunu yordadığını göstermiştir. Cinsiyet ve çocuk sahibi olma durumunun ise evlilik doyumunu etkilemede anlamlı bir rol oynamadığı belirlenmiştir. Bulgular ayrıca, “evlilik doyumunu” ile “evlilikte algılanan problem çözme becerileri” arasında pozitif ve yüksek düzeyde bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur. Yüksek düzeyde problem çözme becerilerine sahip olan bireylerin evlilik doyumlarının daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bu bağlamda, çiftlerin evlilik doyumunu artırmak için çatışmaları etkin bir şekilde ele almaları ve olumlu çatışma çözme stratejilerini kullanmalarını tavsiye edilmektedir.

Öte yandan, Hünler ve Gençöz (2003)' ün yaptığı bir araştırmada, evlilik problemlerini çözme becerisinin evlilik doyumuyla ilişkili olduğu bulunmuştur. Araştırmada, boyun

eğici davranışların artmasıyla evli bireylerin evlilikte problem çözme becerilerinin azaldığı ve bu durumun evlilik doyumunun azalmasıyla paralel olduğu belirtilmiştir.

Canel (2007) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada, katılımcılara aile içinde problem çözme becerilerini geliştirmeye yönelik grup çalışmaları yapılmış ve bu etkinin evlilik doyumu üzerindeki potansiyel etkileri incelenmiştir.

Evli bireylerin problem çözme becerilerini geliştirmeye yönelik gerçekleştirilen grup çalışmasının, evlilik uyumu, evlilik doyumu, mutluluk seviyeleri, eşleriyle hissettikleri yakınlık düzeyi üzerinde olumlu etkiler yarattığı gözlemlenmiştir. Aynı zamanda, çalışmanın, evli bireyler arasındaki tartışmaları azaltmada ve eşlere yönelik duyulan öfkeyi azaltmada etkili olduğu tespit edilmiştir.

Evli bireylerin “problem çözme becerileri”, “sosyal destek düzeyleri” ve “yaşam doyumları” arasındaki ilişkinin incelendiği, 500 kişinin katıldığı bir çalışma sonuçlarına göre, evli bireylerin problem çözme becerileri ile “algılanan sosyal destek düzeyleri” arasında pozitif ve yüksek bir ilişki olduğu tespit edilmiştir (Gümüş, 2015).

Cast, Schweingruberve Berns (2006) tarafından yapılan bir çalışmada, evlilik boyunca problem çözme davranışları “yıkıcı problem çözme ile yapıcı problem çözme stilleri” şeklinde iki temel kategori altında incelenmiştir. Yıkıcı problem çözme davranışları, eşleri eleştiren, hakaret eden ve suçlayan davranışları içerir. Bu tür davranışlar, eşlerin birbirlerine karşı destekleyici olmadığını düşündürebilir. Bunun sonucunda eşler, problemleri çözmek yerine diğerini suçlama ve eleştirme eğiliminde olabilirler. Yıkıcı problem çözme davranışı sergileyen kişiler, sorunlara etkili çözümler sunmak yerine eşlerini sorumlu tutma ve eleştirme yolunu tercih ederler. Yapıcı problem çözme stili ise yıkıcı davranışların zıttıdır. Bu stildeki bireyler, eşlerini yargılamadan çözümler sunabilen, başkalarının görüşlerini kabul eden tutumlar sergilerler ve bu şekilde problemleri daha etkili bir şekilde çözebilirler. Yapıcı problem çözme davranışları sergileyen bireyler, sözlü veya fiziksel tehditlerde bulunmazlar ve eleştiri içermeyen ikna tekniklerini kullanırlar.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde; araştırmanın yöntemi ele alınmaktadır. Araştırmanın modeli, araştırma evreni ve örnekleme, veri toplama araçları, araştırmada kullanılan ölçek ve veri çözümleme teknikleriyle ilgili ayrıntılı bilgiler açıklanmaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Evli kadınlarda problem çözme becerileri ile evlilik doyumları ilişkisini inceleyen bu araştırmada, nicel araştırma yöntemlerinden biri olan ilişkisel desen kullanılmıştır. İlişkisel desen ile iki ya da ikiden fazla sayıdaki değişkenin ilişkisi incelenmektedir (Creswell, 2017). Nicel araştırma yöntemleri içerisinde anket tekniği kullanılmış olup, veriler anket yoluyla toplanmıştır. Daha sonra bu veriler SPSS Statistics Programında analiz edilmiş, bu kapsamda frekans ve Ki-kare testleri yapılmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın örneklemini, Marmara Bölgesi'nde yaşayan 579 evli kadın oluşturmaktadır. Örneklem grubu ulaşılabilirlik yöntemi ile gönüllülük esas alınarak oluşturulmuştur. Katılımcılara, Marmara Bölgesinde faaliyet gösteren ve kurumsal iletişim kurulabilen; kurum ve sivil toplum kuruluşlarının temsilcilikleri vasıtasıyla ulaşılmıştır. Bunlar; müftülükler kanalıyla ulaşılan Diyanet Personeli, İstanbul, Bursa, Balıkesir, Çanakkale, Kocaeli, Sakarya, Edirne ve Tekirdağ Kadın Dernekleri üyeleri ve akademisyenler şeklinde sıralanmaktadır. Katılımcıların Marmara Bölgesi'nde yaşıyor olmaları, cinsiyet, yaş ortalaması ve aralığı, katılımcıların evli olmaları ve eşleri ile aynı evde yaşıyor olmaları dikkate alınmıştır.

Araştırmaya katılan Marmara Bölgesi'nde yaşayan evli kadınların demografik bilgilerine ilişkin frekans ve yüzde dağılımları Tablo 3.1'de verilmiştir.

Tablo 3. 1: Betimleyici İstatistik Bulgular

Değişkenler	Grup	N	%
Yaş	35 yaş ve altı	89	15.4
	36-43 yaş	176	30.4
	44-51 yaş	204	35.2
	52 yaş ve üstü	110	19.0
	Toplam	579	100
Çocuk Sahibi Olup Olmama Durumu	Var	535	92.4
	Yok	44	7.6
	Toplam	579	100
Eğitim Durumu	İlköğretim	41	7.1
	Lise	115	19.9
	Lisans	297	51.3
	Lisansüstü	126	21.8
	Toplam	579	100
Çalışma Durumu	Evet	281	48.5
	Hayır	298	51.5
	Toplam	579	100
Gelir Durumu	Düşük	60	10.4
	Orta	319	55.1
	Yüksek	200	34.5
	Toplam	579	100
Evlilik Biçimi	Anlaşarak evlendik	270	46.6
	Arkadaşlar tanıştırdı	121	20.9
	Ailem tanıştırdı	46	7.9
	Diğer kişiler tanıştırdı	142	24.5
	Toplam	579	100
Evlilik Süresi	9 yıl ve altı	88	15.2
	10-18 yıl	162	28.0
	19-26 yıl	183	31.6
	27 yıl ve üstü	146	25.2
	Toplam	579	100

Tablo 3.1’de görüldüğü üzere araştırmaya katılan evli kadınların %15,4’ü 35 yaş ve altı, %30.4’ü 36-43 yaş, %35.2’si 44-51 yaş ve %19’u 52 yaş ve üstü grubundadır. Araştırmada yer alan evli kadınların %7.1’i ilköğretim, %19.9’u lise, %51.3’ü lisans ve %21.8’i lisansüstü düzeyde öğrenim görmektedir. Evli kadınların %48.5’i çalışma durumunu evet, %51.5’i hayır şeklinde ifade etmiştir. Söz konusu evli kadınların evlilik sürelerine bakıldığında %15.2’si 9 yıl ve altı, %28’i 10-18 yıl, %31.6’sı 19-26 yıl ve %25.2’si 27 yıl ve üstü şeklinde belirtmişlerdir.

Evli kadınların çocuk sahip olup olmama durumlarına bakıldığında %92.4'ü var, %7.6'sı yok şeklinde ifade etmiştir. Araştırmaya katılan evli kadınların %46.6'sı anlaşarak evlendiklerini, %20.9'u arkadaşların tanıştırması aracılığıyla evlendiklerini, %7.9'u ailenin tanıştırması yoluyla evlendiklerini ve %24.5'i diğer kişilerin tanıştırmasıyla evlendiklerini belirtmişlerdir. Katılımcıların gelir durumu incelendiğinde %10.4'u düşük, %55.1'i orta ve %34.5'u yüksek gelir düzeyine sahip olduğunu beyan etmiştir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada, verilerin toplanmasında; demografik özelliklerin tespiti için “Kişisel Bilgi Formu”, “Evlilik Doyumu Ölçeği” (EDÖ) ve “Evlilikte Sorun Çözme Ölçeği” (ESCÖ) kullanılmıştır.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Kişisel Bilgi Formu araştırmacının kendisi tarafından geliştirilmiştir. Evli kadınların demografik bilgileri edinmek için oluşturulan soru formudur. Toplam 13 sorudan oluşan anket formunda kişisel değişkenler ile ilgili olarak cinsiyet, yaş, eğitim durumu, çalışma durumu, çocuk sayısı gibi değişkenlerden oluşan sorular bulunmaktadır.

3.3.2. Evlilikte Sorun Çözme Ölçeği (ESCÖ)

Evli bireylerin problem çözme becerilerini değerlendirmek amacıyla Baugh, Avery ve Sheets Hawoth (1982)'in geliştirdikleri “Evlilikte Sorun Çözme Ölçeği” (ESCÖ) kullanılmıştır. “Orijinal çalışmada ölçeğin iç tutarlılığı 0.95 olarak belirlenmiş ve test-tekrar test korelasyon katsayısı 0.86 ($p<0.001$) olarak saptanmıştır. Ölçüt geçerliği için Çift Uyum Ölçeği ile olan korelasyonuna bakıldığında ise iki ölçek arasındaki korelasyon .61 ($p<0.001$) olarak bulunmuştur.”

“Türkiye'de ölçeğin adaptasyon çalışmalarını yapan Hünler ve Gençöz (2002), ölçeği orijinal 7 dereceli formundan, kullanım kolaylığı sağlamak amacıyla 5 basamaklı bir değerlendirme ölçeğine çevirmiştir. En yüksek puan 45, en düşük puan ise 9'dur. Yüksek puan, bireyin evlilikte problem çözme becerilerini başarılı bir şekilde algıladığını gösterir. Türkçe adaptasyonu sırasında Cronbach α katsayısı .91 olarak bulunmuştur. İç tutarlılık (0.88) ve test-tekrar test ($p<0.001$) güvenilirlik çalışmaları gerçekleştirilmiştir”. Bu araştırmada, ölçeğin Cronbach α iç tutarlılık katsayısı .92 olarak bulunmuştur.

3.3.3. Evlilik Doyumu Ölçeği (EDÖ)

Akçabozan Kayabol, Çağ, Akbaş, vd. (2023) tarafından geliştirilen ‘Evlilik Doyumu Ölçeği, evli bireylerin evlilik doyumu düzeylerini belirlemek amacıyla oluşturulmuş psikometrik bir ölçektir. “Ölçeğin güvenilirliği iç tutarlılık katsayısı ve 47 katılımcı ile iki hafta ara ile yapılan test-tekrar test güvenilirliği ile hesaplanmıştır. AFA sonucunda tek boyutlu toplam 12 maddeden (1=Hiç Katılmıyorum, 7=Tamamen Katılıyorum) oluşan bir yapı elde edilmiştir. Ölçek bağıntılı geçerliği Yaşam Doyumu Ölçeği ile gösterdiği korelasyon üzerinden incelenmiş ve anlamlı, pozitif yönlü ve güçlü bir korelasyonunun ($r=.70, p < .05$) olduğu görülmüştür. Ölçeğin Cronbach α katsayısı .99, test-tekrar test güvenilirliği ise .92 olarak bulunmuştur. Elde edilen bu sonuçlar ölçeğin geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir. Bütün çalışma ve araştırmalar sonunda; 7 dereceli Likert tipi ve 12 maddeden oluşan ölçek elde edilmiştir.” Bu çalışmada ise ölçeğin Cronbach α katsayısı .94’tür.

3.4. Verilerin Toplanması

Araştırmanın veri toplama araçları online çevrimiçi olarak uygulanmıştır.

3.5. Verilerin Çözümlemesi

Veriler toplandıktan sonra araştırmada kullanılan ölçeklere ait cevaplar genel olarak kontrolden geçirilmiştir. Eksik, yanlış veya birden fazla seçenek işaretlenmiş cevaplar tespit edilerek değerlendirme dışı bırakılmıştır.

Araştırma kapsamında elde edilen verilerin analizinde “SPSS 25.0 paket programı” kullanılmıştır. Araştırmaya katılan kadınların evlilik doyumu düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre analizlerinde “frekans” değerleri, ikili gruplarda “Bağımsız Grup t-Testi”, ikiden fazla gruplarda “Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA)” ve gruplar arasındaki farklılıkları belirlemek için de “Games-Howell Analizi” ve “Tukey” analizleri tercih edilmiştir. Kadınların problem çözme becerileri ile evlilik doyumu düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemek için “Pearson Korelasyon Analizi”; problem çözme becerilerinin evlilik doyumuna etkisini incelemek için “basit doğrusal regresyon analizi” kullanılmıştır. Verilerin dağılımının normallik gösterip göstermediğini belirlemek için de “Skewness ve Kurtosis” (çarpıklık ve basıklık) değerlerine bakılmıştır. Tablo 3.2.’de Araştırmada kullanılan ölçeklerin Cronbach’s Alpha, skewness, kurtosis değerleri verilmektedir.

Tablo 3. 2: Araştırmada Kullanılan leklerin Cronbach'sAlpha, Skewness ve Kurtosis Değerleri

Değişkenler	Cronbach's Alpha	Skewness	Kurtosis
Evlilikte Sorun özme	0.93	-.703	-.014
Evlilik Doyumu	0.97	-.775	-.532

Tablo 3.2'deki ölçeklerin skewness (arpıklık) ve Kurtosis (basıklık) değerleri incelendiğinde ve Cronbach's Alpha değerlerine bakıldığında, araştırmada kullanılan ölçekler yüksek güvenilirli ölçekler olduğu görülmektedir (Kauffman, vd., 2011).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA BULGULARI

Bu bölümde, verilerin analizlerine ve analizlere ilişkin bulgulara yer verilmektedir.

4.1. Betimsel İstatistikler

Araştırma kapsamında kullanılan ölçme araçlarına ilişkin ortalama, standart sapma, minimum ve maksimum puanları Tablo 4.1’de sunulmuştur.

Tablo 4. 1: Ölçeklerden Alınan Puanlara İlişkin Betimsel İstatistikler

Değişkenler	$\bar{x}$	ss	Minimum	Maksimum
Evlilikte Sorun Çözme	32.69	7.97	9	45
Evlilik Doyumu	59.44	20.89	12	84

Tablo 4.1’de görüldüğü üzere, örneklemdaki kadınların evlilikte sorun çözme ölçeği toplam puan ortalaması 32.69, standart sapması 7.97’dir. Kadınların evlilik doyumu ölçeği toplam puan ortalaması 59.44, standart sapması 20.89 olarak hesaplanmıştır. Evlilikte sorun çözme ölçeğinden minimum 9, maksimum 45 puan alınabilmektedir. Evlilik doyumu ölçeğinden minimum 12, maksimum 84 puan alınabilmektedir.

4.2. Evlilikte Problem Çözme Becerisinin, Kadınların Yaş, Çocuk Sahibi Olup Olmama Durumu, Eğitim Durumu, Çalışma Durumu, Gelir Durumu, Evlilik Biçimi ve Evlilik Süresine Göre Karşılaştırılmasıyla İlgili Bulgular

Tablo 4. 2: Kadınların Evlilikte Problem Çözme Beceri Düzeylerinin Yaşa Göre ANOVA Sonuçları

f, x ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Yaş	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
Evlilikte Sorun Çözme	35 yaş ve altı	89	32.5730	7.72229	G. arası	102.127	3	34.042	.534	.659
	36-43 yaş	176	32.9091	7.99019						
	44-51 yaş	204	32.9951	7.73546	G. içi	36751.661	578	63.738		
	52 yaş ve üstü	110	31.8727	8.61097	Toplam					
	Toplam	579	32.6908	7.97397						

*p>.05

Tablo 4.2'deki araştırmanın analiz bulguları incelendiğinde kadınların evlilikte problem çözme toplam puanları arasında yaşa göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir ($F_{(5,575)}=0.534$, $p>.05$).

Tablo 4. 3: Kadınların Evlilikte Problem Çözme Becerisi Düzeylerinin Çocuk Sahibi Olup Olmama Durumuna Göre Bağımsız Örneklem T testi

Değişken	Çocuğunuz var mı?	N	$\bar{x}$	ss	t	df	p
Evlilikte Sorun Çözme	Var	535	32.57	8.104	-1.52	56.413	.134
	Yok	44	34.06	6.074			

*p>.05

Tablo 4.3'te kadınların evlilikte problem çözme toplam puanlarının çocuk sahibi olup olmama durumuna göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. ($p>.05$)

Tablo 4. 4: Kadınların Evlilikte Problem Çözme Becerisi Düzeylerinin Eğitim Durumuna Göre ANOVA Sonuçları

		f, x ve ss Değerleri				ANOVA Sonuçları				
Puan	Eğitim Durumu	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
Evlilikte Sorun Çözme	İlköğretim	41	33.04	9.52	G. Arası	439.901	3	146.634	2.322	0.074
	Lise	115	34.89	9.33	G. içi	36311.76	575	63.151		
	Lisans	297	36.31	8.49	Toplam	36751.66	578			
	Lisansüstü	126	36.33	8.91						
	Toplam	579	35.80	8.85						

*p>.05

Tablo 4.4'teki analiz bulgularına bakıldığında, kadınların evlilikte problem çözme toplam puanları arasında eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık görülmemektedir ($F_{(3,575)}=2.322, P>.05$).

Tablo 4. 5: Kadınların Evlilikte Problem Çözme Becerisi Düzeylerinin Çalışma Durumuna Göre Bağımsız Örneklem T testi

Değişken	Çalışıyor musunuz?	N	$\bar{x}$	ss	t	df	p
Evlilikte Sorun Çözme	Evet	281	33.55	7.047	2.55	564.46	.011*
	Hayır	298	31.87	8.691			

*p>.05

Tablo 4.5'e göre, kadınların evlilikte problem çözme toplam puanlarının bir işte çalışıp çalışmamalarına göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($p<.05$). Farklılığın yönüne bakıldığında çalışan kadınların problem çözme puan ortalamalarının bir işte çalışmayan evli kadınlara göre yüksek olduğu görülmektedir ($p<.05$).

Tablo 4. 6: Kadınların Evlilikte Problem Çözme Becerisi Düzeylerinin Gelir Durumuna Göre ANOVA Sonuçları

f, x ve ss Değerleri						ANOVA Sonuçları				
Puan	Gelir	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
Evlilikte Sorun Çözme	Düşük	60	30.10	9.30	G. arası	480.654	2	240.327	3.816	0.023*
	Orta	319	33.18	7.61	G. içi	36271,01	576	62.97		
	Yüksek	200	32.68	7.99	Toplam	36751,66	578			
	Toplam	579	32.69	7.97						

*p<.05

Tablo 4.6'daki analiz bulgularına bakıldığında, kadınların problem çözme becerileri toplam puanları arasında gelir durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($F_{(2,576)}=3.816$, $p<.05$). Farkın kaynağını belirlemek için post hoc testleri içinden Tukey testinde yararlanılmıştır. Tukey testi, varyansların eşit olduğu durumlarda kullanılan bir testtir.

Tablo 4. 7: Kadınların Evlilikte Problem Çözme Toplam Puanlarının Gelir Durumuna Göre Tukey Analizi

Değişken	Gelir Durumu (I)	Gelir Durumu (J)	Ortalama Farkı (I-J)	P
Evlilikte Sorun Çözme	Düşük	Orta	-3.08495*	.016*
		Yüksek	-2.58	.071
	Orta	Düşük	3.08495*	.016*
		Yüksek	0.50495	.76
	Yüksek	Düşük	2.58	.071
		Orta	-0.50495	.76

*p<.05

Tablo 4.7'ye bakıldığında evlilikte problem çözme toplam puanlarının gelir durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($F_{(2,576)}=3.816$, $p<.05$). Bulgulara göre orta gelir düzeyinde bulunan kadınların problem çözme beceri

puan ortalamaları düşük gelir düzeyinde bulunan evli kadınlara göre daha yüksek olarak bulunmuştur (I-J= 3,6209; $p < .05$).

Tablo 4. 8: Kadınların Evlilikte Problem Çözme Becerisi Düzeylerinin Evlilik Biçimine Göre ANOVA Sonuçları

		f, x ve ss Değerleri				ANOVA Sonuçları				
Puan	Evlilik Biçimi	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
Evlilikte Sorun Çözme	Anlaşarak evlendik	270	33.48	7.80	G. Arası	408.62	3	136.21	2.155	0.092
	Arkadaşlar tanıştırdı	121	32.55	7.46	G. içi	36343.03	575	63.20		
	Ailem tanıştırdı	46	32.26	8.34	Toplam	36751.66	578			
	Diğer kişiler tanıştırdı	142	31.42	8.47						
	Toplam	579	32.69	7.97						

* $p > .05$

Tablo 4.8'deki analiz bulgularına bakıldığında kadınların sorun çözme beceri toplam puanları arasında evlilik biçimine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir ($F_{(3,575)} = 2.155, p > .05$).

Tablo 4. 9: Kadınların Evlilikte Problem Çözme Becerisi Puanlarının Evlilik Süresine Göre ANOVA Sonuçları

		f, x ve ss Değerleri				ANOVA Sonuçları				
Puan	Evlilik Süresi	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
Evlilikte Sorun Çözme	9 yıl ve altı	88	32.12	7.313	G. arası	130.156	3	43.38	.681	.564
	10-18 yıl	162	33.31	8.068	G. içi	36621.50	575	63.69		
	19-26 yıl	183	32.80	7.634	Toplam	36751.66	578			
	27 yıl ve üstü	146	32.19	8.661						

Toplam	579	32.69	7.973
--------	-----	-------	-------

*p>.05

Tablo 4.9'deki analiz bulgularına bakıldığında kadınların evlilikte problem çözme toplam puanları arasında evlilik süresine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir ($F_{(3,575)}=0.681, p>.05$).

4.3. Evlilik Doyumunun, Kadınların Yaş, Çocuk Sahibi Olma, Eğitim Durumu, Çalışma Durumu, Gelir Durumu, Evlilik Biçimi ve Evlilik Süresine Göre Karşılaştırılmasıyla İlgili Bulgular

Tablo 4. 10: Kadınların Evlilik Doyumu Düzeylerinin Yaşa Göre ANOVA Sonuçları

f, x ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Yaş	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
Evlilik Doyumu	35 yaş ve altı	89	63.5	18.723	G. arası	4565.51	3	1521.83	3.533	.015
	36-43 yaş	176	61.02	19.742						
	44-51 yaş	204	58.83	21.051	G. içi	247713.18	575	430.80		
	52 yaş ve üstü	110	54.66	23.205	Toplam	252278.69	578			
	Toplam	579	59.44	20.891						

*p<.05

Tablo 4.10'deki analiz bulgularına göre kadınların evlilik doyumu toplam puanları arasında yaşa göre anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($F_{(3,575)}=3.533, p<.05$). Farkın kaynağını belirlemek için post hoc testlerinden Games-Howell testinde yararlanılmıştır. Games-Howell testi, varyansların eşit olmadığı durumlarda kullanılan bir testtir.

Tablo 4. 11: Kadınların Evlilik Doyumu Puanlarının Yaşa Göre Games-Howell Analizi

Değişken	Yaş (I)	Yaş (J)	Ortalama Farkı (I-J)	P
Evlilik Doyumu	35 yaş ve altı	36-43 yaş	2.56710	.72
		44-51 yaş	4.76217	.22
		52 yaş ve üstü	8.93187*	.02*
	36-43 yaş	35 yaş ve altı	-2.56710	.72

	44-51 yaş	2.19508	.72
	52 yaş ve üstü	6.36477	.08
44-51 yaş	35 yaş ve altı	-4.76217	.22
	36-43 yaş	-2.19508	.72
	52 yaş ve üstü	4.16970	.39
52 yaş ve üstü	35 yaş ve altı	-8.93187*	.02*
	36-43 yaş	-6.36477	.08
	44-51 yaş	-4.16970	.39

*p<.05

Tablo 4.11'deki analiz bulgularına bakıldığında, 35 yaş altı kadınların evlilik doyumu puan ortalamasının 52 yaş ve üstü kadınlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir. (I-J= 8,93187; p<.05).

Tablo 4. 12: Kadınların Evlilik Doymu Düzeylerinin Çocuk Sahibi Olup Olmaya Göre Bağımsız Örneklem T testi

Değişken	Çocuğunuz var mı?	N	$\bar{x}$	ss	t	df	p
	Var	535	59.05	21.14	-1.875	54.546	.066
Evlilik Doymu	Yok	44	64.15	17.01			

*p>.05

Tablo 4.12'de, kadınların evlilik doyumu toplam puanlarında çocuk sahibi olup olmaya göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir (p>.05).

Tablo 4. 13: Kadınların Evlilik Doymu Düzeylerinin Eğitim Durumuna Göre ANOVA Sonuçları

f, x ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları									
Puan	Eğitim Durumu	N	$\bar{x}$	SS	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p				
Evlilik Doymu	İlköğretim	41	50.12	23.586	G. Arası	5694.06	3	1898.020	4.426	.004*				
	Lise	115	56.79	23.448							G. içi	246584.63	575	428.843
	Lisans	297	60.60	20.258										
	Lisansüstü	126	62.15	17.926										
	Toplam	579	59.44	20.891										

*p<.05

Tablo 4.13'teki araştırmanın analiz bulgularına bakıldığında, kadınların evlilik doyumu toplam puanlarında eğitim durumuna göre gruplar arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($F_{(3,575)}=4,426$, $p<.05$). Farkın kaynağını belirlemek için post hoc testleri içinden Games-Howell testinde yararlanılmıştır.

Tablo 4. 14: Kadınların Evlilik Doyumu Puanlarının Eğitim Durumuna Göre Games-Howell Analizi

Değişken	Evlilik Biçimi (I)	Evlilik Biçimi (J)	Ortalama Farkı (I-J)	P
Evlilik Doyumu	İlköğretim	Lise	-6.66935	.41
		Lisans	-10.48074*	.04*
		Lisansüstü	-12.02884	.02*
	Lise	İlköğretim	6.66935	.41
		Lisans	-3.81139	.41
		Lisansüstü	-5.35949	.19
	Lisans	İlköğretim	10.48074*	.04*
		Lise	3.81139	.41
		Lisansüstü	-1.5481	.86
	Lisansüstü	İlköğretim	12.02884*	.02*
		Lise	5.35949	.19
		Lisans	1.5481	.86

* $p<0.05$

Tablo 4.14'te evlilik doyumu toplam puanlarının eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($F_{(5,573)}=2.758$, $p<.05$). Bulgulara göre lisans mezunu olan kadınların evlilik doyumu puan ortalaması ilköğretim mezunu olan kadınlara göre daha yüksek olduğu (I-J= 10.48074; $p<.05$); lisansüstü mezunu olan kadınların evlilik doyumu puan ortalaması ilköğretim mezunu olan kadınlara göre daha yüksek olduğu analiz sonuçlarıyla görülmektedir. (I-J= 12.02884; $p<.05$).

Tablo 4. 15: Kadınların Evlilik Doyumu Düzeylerinin Çalışma Durumuna Göre Bağımsız Örneklem T testi

Değişken	Çalışıyor musunuz?	N	$\bar{x}$	ss	t	df	p
Evlilik Doyumu	Evet	281	60.86	20.47	1.591	577	.112

Hayır 298 58.10 21.22

*p>.05

Tablo 4.15'e göre, kadınların evlilik doyumu toplam puanlarının çalışıp çalışmamaya göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (p>.05).

Tablo 4. 16: Kadınların Evlilik Doyumu Düzeylerinin Gelir Durumuna Göre ANOVA Sonuçları

f, x ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Gelir	N	$\bar{x}$	ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
Evlilik Doyumu	Düşük	60	51.03	22.42	G. arası	4731.002	2	2.366	5.504	.004*
	Orta	319	60.41	20.55	G. içi	247547.7	576	429.77		
	Yüksek	200	60.42	20.47	Toplam	252278.7	578			
	Toplam	579	59.44	20.89						

*p<0.05

Tablo 4.16'daki analiz bulgularına bakıldığında kadınların evlilik doyumu toplam puanları arasında gelir durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($F_{(2,576)}=5.504$, $p<.05$). Farkın kaynağını belirlemek için post hoc testleri içinden Games-Howell testinde yararlanılmıştır.

Tablo 4. 17:Kadınların Evlilik Doyumu Düzeylerinin Gelir Durumuna Göre Games-Howell Analizi

Değişken	Gelir Durumu (I)	Gelir Durumu (J)	Ortalama Farkı (I-J)	P
Evlilik Doyumu	Düşük	Orta	-9,38046*	.01*
		Yüksek	-9,37667*	.01*
	Orta	Düşük	9,38046*	.01*
		Yüksek	0,00379	1
	Yüksek	Düşük	9,37667*	.01*
		Orta	-0,00379	1

*p<0.05

Tablo 4.17'ye göre evlilik doyumu toplam puanlarının gelir durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir($F_{(2,576)}=4.271$, $p<.05$). Bulgulara göre orta gelir düzeyinde bulunan kadınların evlilik doyumu puanları düşük gelir düzeyinde

bulunan kadınlarda daha yüksek olduğu; (I-J= 9,38046; p<.05) yüksek gelir düzeyinde bulunan evli kadınlar evlilik doyumu puan ortalaması ise düşük gelir düzeyindeki kadınlardan daha yüksek olduğu görülmektedir (I-J= 9,37667, p<.05).

Tablo 4. 18: Kadınların Evlilik Doyumu Düzeylerinin Evlilik Biçimine Göre ANOVA Sonuçları

Puan	Evlilik Biçimi	f, x ve ss Değerleri			ANOVA Sonuçları					
		N	$\bar{x}$	SS	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
Evlilik Doyumu		27	62.5	19.6	G.			2941.7	6.94	0.00
	Anlaşarak evlendik	0	7	7	Arası	8825.18	3	3	8	*
	Arkadaşlar tanıştırdı	12	59.2	21.2	G. içi	243453.5	57			
	Ailem tanıştırdı	1	3	2		1	5	423.39		
	Diğer kişiler tanıştırdı	46	61.5	18.6	Toplam	252278.7	57			
		2	6	3		2	8			
	Toplam		57	59.4	20.8					
		9	4	9						

*p<.05

Tablo 4.18'deki analiz bulgularına bakıldığında, kadınların evlilik doyumu toplam puanları arasında evlilik biçimine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($F_{(3,575)} = 6.948$, $P < .05$). Farkın kaynağını belirlemek için post hoc testleri içinden Games-Howell testinde yararlanılmıştır.

Tablo 4. 19: Kadınların Evlilik Doyumu Düzeylerinin Evlilik Biçimine Göre Games-Howell Analizi

Değişken	Evlilik Biçimi (I)	Evlilik Biçimi (J)	Ortalama Farkı	
			(I-J)	P
Evlilik Doyumu	Anlaşarak evlendik	Arkadaşlar tanıştırdı	3.34637	.45
		Ailem tanıştırdı	1.01256	.98
		Diğer kişiler tanıştırdı	9.61299*	.00*
	Arkadaşlar tanıştırdı	Anlaşarak evlendik	-3.34637	.45
		Ailem tanıştırdı	-2.33381	.89
		Diğer kişiler tanıştırdı	6.26662	.09
	Ailem tanıştırdı	Anlaşarak evlendik	-1.01256	.98
		Arkadaşlar tanıştırdı	2.33381	.89
		Diğer kişiler tanıştırdı	8.60043	.06

Diğer kişiler tanıştırdı	Anlaşarak evlendik	-9.61299*	.00*
	Arkadaşlar tanıştırdı	-6.26662	.09
	Ailem tanıştırdı	-8.60043	.06

*p<0.05

Tablo 4.19'deki evlilik doyumu toplam puanlarında evlilik biçimine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($F_{(3,575)} = 6.948$, $p < .05$). Anlaşarak evlenen kadınların evlilik doyumu puan ortalaması, diğer kişilerin tanıştırmalarıyla evlenen kadınlara göre daha yüksektir ($I-J = 9,61299$; $p < .05$).

Anlaşarak evlenen kadınların evlilik doyumu ortalaması ile arkadaşların tanıştırmalarıyla veya ailenin tanıştırmalarıyla evlenen kadınların evlilik doyumu ortalaması arasında anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir.

Tablo 4. 20: Kadınların Evlilik Doyumu Düzeylerinin Evlilik Süresine Göre ANOVA Sonuçları

f, x ve ss Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Evlilik Süresi	N	$\bar{x}$	Ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
Evlilik Doyumu	9 yıl ve altı	88	62.23	17.653		3979.66	3	1326.55	3.072	.03*
	10-18 yıl	162	61.73	19.741	G. arası	248299.03	575	431.82		
	19-26 yıl	183	59.32	21.544	G. içi	252278.69	578			
	27 yıl ve üstü	146	55.35	22.585	Toplam					
	Toplam	579	59.44	20.891						

*p<0.05

Tablo 4.20'deki araştırmanın analiz bulgularına bakıldığında, kadınların evlilik doyumu toplam puanları arasında evlilik sürelerine göre anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($F_{(3,572)} = 3.072$, $P < .05$). Farkın kaynağını belirlemek için post hoc testleri içinden Games-Howell testinde yararlanılmıştır.

Tablo 4. 21: Kadınların Evlilik Doyumu Düzeylerinin Evlilik Süresine Göre Games-Howell Analizi

Değişken	Evlilik Biçimi (I)	Evlilik Biçimi (J)	Ortalama Farkı (I-J)	P
Evlilik Doyumu	9 yıl ve altı	10-18 yıl	.50407	.997
		19-26 yıl	2.91623	.638
		27 yıl ve üstü	6.88247	.049
	10-18 yıl	9 yıl ve altı	-.50407	.997
		19-26 yıl	2.41216	.699
		27 yıl ve üstü	6.37840*	.045*
	19-26 yıl	9 yıl ve altı	-2.91623	.638
		10-18 yıl	-2.41216	.699
		27 yıl ve üstü	3.96624	.372
	27 yıl ve üstü	9 yıl ve altı	-6.88247	.049
		10-18 yıl	-6.37840*	.045*
		19-26 yıl	-3.96624	.372

*p<0.05

Tablo 4.21'deki analiz bulgularına bakıldığında, 10-18 yıl evli kalan kadınların evlilik doyumu puan ortalamasının, 27 yıl ve üstü evli kalan kadınlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir (I-J= 6,37840; p<.05).

4.4. Bağımlı ve Bağımsız Değişken Arası Korelasyon Analizi

Tablo 4. 22:Değişkenlerden Alınan Puanlar Arasındaki Korelasyon Değerleri

Değişkenler	Evlilikte Sorun Çözme	Evlilik Doyumu
Evlilikte Sorun Çözme	Pearson Correlation	1 .658**
	Pearson Correlation	1

N=579 **p<0.01

Tablo 4.22'de görüldüğü üzere evlilikte problem çözme toplam puanı ile evlilik doyumu arasında (r=.66*, p<.01) pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki tespit

edilmiştir. Bu sonuçlar doğrultusunda bağımsız değişkenler arasında regresyon analizi yapılmıştır. Ancak regresyon analizi yapabilmek için bazı ön koşulların karşılanması gerekmektedir. Büyüköztürk (2018) bu ön koşulları; “doğrusallık ve normalliğin karşılanması, yordayıcı değişkenler arasında çoklu bağlantılılık olarak tanımlanan bir sorunun olmaması olarak belirtmiştir. Çoklu bağlantılılık için bağımsız değişkenlerin arasındaki korelasyonun $r < .80$ olması gerektiğini” ifade etmiştir. Ulaşılan bulgular bu koşulları sağlamıştır.

Bağımlı ve bağımsız değişken arası korelasyon analizi sonrasında “Basit Doğrusal Regresyon Analizi” yapılmış, sonuçlar aşağıdaki Tablo 4.3’te verilmiştir.

4.5. Evlilikte Problem Çözme Becerisinin Evlilik Doyumuna Etkisine İlişkin Regresyon Analizi

Tablo 4. 23: Kadınların Evlilikte Problem Çözme Becerisinin Evlilik Doyumuna Etkisine İlişkin Basit Doğrusal Regresyon Analizi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	β	T	P	F	p	R^2
Evlilikte Sorun Çözme	Evlilik Doyumu	0.658	20.971	0.000	439.773	0.000	0.433

Tablo 4.23’te kadınların evlilik doyumu üstünde evlilikte problem çözme becerilerini ne derece yordadığını belirlemek için gerçekleştirilen basit doğrusal regresyon analizi sonuçları verilmektedir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde “Evlü Kadınlarıda Problem Çözme Becerisi İle Evlilik Doyumu İlişkisi” konulu tez çalışmasından elde edilen bulgular amaçlar doğrultusunda tartışılarak yorumlanmış ve bulgular ile ilgili düşünülen öneriler açıklanmıştır.

5.1. Tartışma ve Sonuç

5.1.1. Evlilikte Problem Çözme Becerisinin Kadınların Yaş, Çocuk Sahibi Olup Olmama Durumu, Eğitim Durumu, Çalışma Durumu, Gelir Durumu, Evlilik Biçimi ve Evlilik Süresine Göre İncelenmesi

Evlilikte Sorun Çözme Ölçeği'nden alınan puanlar yaş değişkeni üzerinden incelendiğinde, Evlilikte Sorun Çözme Ölçeği toplam puanlarının yaşa göre anlamlı farklılık göstermediği görülmektedir. Bu konuda benzer bir sonuca varan İlketenci'nin (2004) araştırması da bulunmaktadır. İlketenci, problem çözme becerisi ile yaş arasında anlamlı bir farklılık gözlememiştir. Elde edilen bu bulgu çalışmamızın sonucunu desteklemektedir. Bu bulgu, çalışmamızda elde edilen sonucu desteklemektedir.

Evlilikte Sorun Çözme Ölçeği'nden alınan puanlar çocuk sahibi olup olmama durumu üzerinden incelendiğinde, problem çözme becerileri ile çocuk sahibi olup olmama ilişkisi istatistiksel açıdan anlamlı bulunamamıştır. Bununla beraber literatürde yapılan çalışmalara baktığımızda, ebeveynlik öncesi ve sonrasına odaklanan Cox vd. (1999) tarafından gerçekleştirilen çalışmanın bulgularına göre, evli bireylerin ebeveynlik öncesi problem çözme becerileri seviyesinin yüksek olduğu, ebeveyn olduktan sonra ise çocuk sahibi olmanın ilişkilerinde daha belirleyici bir faktör olduğu ortaya çıkmıştır. Bu durum, eşlerin sadece karı-koca rollerinde olduğu bir ilişkinin problem çözme açısından daha kolay olabileceği düşüncesini akla getirmektedir. Çocuk sahibi olan bir

çiftin ilişkisi, karı-koca, anne-çocuk ve baba-çocuk rolleri arasında genişleyerek karmaşıklığa neden olabilir. Bu durum, ilişkilerde sorunların artabileceği ve iletişimde zorlukların ortaya çıkabileceği bir senaryoyu öne çıkarmaktadır.

Evlilikte Sorun Çözme Ölçeği'nden alınan puanlar eğitim durumu üzerinden incelendiğinde, problem çözme becerileri ile eğitim durumu arasındaki ilişkiye yönelik yapılan analizlerde anlamlı düzeyde farklılık bulunamamıştır. Çalışmaya katılan evli kadınların %51.3'ü lisans ve %21.8'i lisansüstü oranıyla yüksek eğitim seviyelerine sahip olduğu söylenebilmektedir. Izgar (2009) tarafından aileler üzerinde yapılan çalışmada, ebeveynlerin eğitim düzeyi yükseldikçe problem çözme becerilerinin de arttığı tespit edilmiştir. Sancaktar (2016)'ın, 100 evli bireyin katılımı ile, yeni evlenen ve uzun süredir evli çiftlerin problem çözme becerilerini inceleyen çalışması sonucunda; eğitim seviyesi düştükçe, evlilikte problem çözme becerilerinin de düştüğünü tespit etmiştir.

Evlilikte Sorun Çözme Ölçeği'nden alınan puanlar çalışma durumu üzerinden incelendiğinde, problem çözme becerileri ile çalışma durumu arasındaki ilişki ile ilgili yapılan analizlerde anlamlı düzeyde farklılık bulunmuştur. Çalışan evli kadınların problem çözme becerilerinin, çalışmayan evli kadınlara göre yüksek olduğu görülmektedir. Çalışan evli kadınların, iş hayatında daha fazla problemle karşılaşır olması, hızlı ve etkili çözüm bulma becerilerini arttıran önemli bir noktadır. Bunun etkisinin de evlilik hayatında görüldüğü söylenebilmektedir. Benzer bir çalışmada ise Atam (2009), kadınların çalışma durumlarına bağlı olarak problem çözme becerilerinde düzeyde anlamlı farklılık olmadığını tespit etmiştir.

Evlilikte Sorun Çözme Ölçeği'nden alınan puanlar gelir durumu üzerinden incelendiğinde, problem çözme becerileri ile gelir durumu arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Orta gelir düzeyindeki evli kadınların problem çözme becerileri, düşük gelir düzeyinde bulunan evli kadınlara göre daha yüksek olarak bulunmuştur. Ekonomik refah arttıkça, problem çözme becerilerinin de arttığı söylenebilmektedir.

Evlilikte Sorun Çözme Ölçeği'nden alınan puanlar evlilik biçimi üzerinden incelendiğinde, problem çözme becerileri ile evlilik biçimi arasında ve problem çözme becerileri ile evlilik süresi arasında anlamlı düzeyde farklılık olmadığı belirlenmiştir.

Sancaktar (2016) tarafından gerçekleştirilen çalışmada ise evlilik süresinin artması ile problem çözme becerilerinin düştüğü tespit edilmiştir.

5.1.2. Evlilik Doyumunun Kadınların Yaş, Çocuk Sahibi Olma, Eğitim Durumu, Çalışma Durumu, Gelir Durumu, Evlilik Biçimi ve Evlilik Süresine Göre İncelenmesi

Evlilik Doyumu Ölçeği'nden elde edilen puanlar yaş değişkeni üzerinden incelendiğinde, yaş değişkeniyle evlilik doyumu ilişkisinin anlamlı olduğu görülmektedir. 35 yaş altı kadınların evlilik doyumu puan ortalaması 52 yaş ve sonrası kadınlardan daha yüksek olduğu görülmektedir. Evli kadınlarda yaş arttıkça evlilik doyumunun düştüğü anlaşılmaktadır. Bireylerin yaş aldıkça duygularında ve düşünce dünyasında değişiklikler yaşayabileceği ve beklentilerinin de farklılaşabileceği düşünülmektedir. Bu durum, yaş arttıkça evlilik doyumunun düşmesi beklentisini ortaya koymaktadır. Erci ve Ergin (2005) ' in gerçekleştirdiği çalışmada ise evlilik doyumu ve yaş arasındaki ilişkinin pozitif yönde anlamlı bulunduğu görülmüştür. Benzer şekilde, Demiray (2006) tarafından gerçekleştirilen diğer bir çalışmanın sonucunda da evlilik doyumu ile yaş ilişkisi anlamlı bulunmuştur. Ancak bu sonuçlar, daha önce yapılan bazı çalışmalardan farklılık göstermektedir. Tezer (1994) tarafından yapılan çalışmada, yaşın ilerlemesiyle birlikte evlilik doyumu artma eğiliminde olduğu ifade edilmiştir. Anar (2011), Berk (2009), Bozkurt (2014), Çetin (2010), Çınar (2008) ve Güven (2005) ' in gerçekleştirdikleri araştırmalarda ise evlilik doyumu ve yaş değişkeni ilişkisinde anlamlı fark tespit edilememiştir.

Evlilik Doyumu Ölçeği'nden alınan puanlar çocuk sahibi olup olmama durumu üzerinden incelendiğinde, evlilik doyumu ile çocuk sahibi olup olmamaya göre istatistiksel açıdan anlamlı olmadığı görülmektedir. Berk (2009) , Çelik M. (2006) ve Çınar (2008), ' in gerçekleştirdiği çalışmalar araştırmamızı desteklemektedir. Demiray (2006) tarafından gerçekleştirilen bir araştırmada, çocuk sahibi olan çiftlerle, çocuk sahibi olmayan çiftlerin evlilik doyumları arasındaki sonuç farklılık barındırmakla beraber, iki durum arasında anlamlı bir fark saptanmamıştır. Demiray elde ettiği sonucu, kültürümüzde annelik rolünün önemli olması nedeniyle çocuk sahibi olmanın ve yetiştirmenin birey için olumsuz algılanmaması şeklinde yorumlamıştır. Bizim çalışmamızda da, evli kadınların evlilik doyumu üzerinde etkisi olduğu düşünülen

çocuk sahibi olup olmama durumu ile istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Bunun sebebinin çalışmaya katılan evli kadınların %92.4' ünün çocuk sahibi olması, dolayısıyla, iki durum arasındaki farklılıkların tespitini güçleştirdiği söylenebilir.

Bunun yanı sıra, Erci ve Ergin (2005)'nin gerçekleştirdiği araştırmaya baktığımızda, evlilik doyumu ile çocuk sayısı ilişkisi negatif olarak tespit edilmiştir. Elde edilen sonuç, çocuk sayısının artmasıyla birlikte evlilik doyumunun azalması şeklinde yorumlanabilir. Günümüz şartlarında, çocuk sahibi olmanın evli bireylere eğitim, sağlık ve ekonomi gibi çeşitli alanlarda sorumluluklar getirdiği göz önüne alındığında, ilişkinin sadece evli bireyler arasında sürdürüldüğü bir bağlamdan, çocuk sahibi olmanın rolleri değiştirdiği, iletişim ağını artırdığı ve sorumluluk alanını genişlettiği bir bağlama dönüştüğü düşünülmektedir. Çocuk sahibi olmayan evli bireylerde ise bu tür sorumlulukların olmaması ve evlilik rollerinin yalnızca karı koca olarak sürdürülmesi, evlilik doyumunu artırabilir şeklinde yorumlanabilir. Bununla birlikte, çocuk sahibi olmayan evli bireylerin, birbirlerine daha fazla zaman ayırabilme fırsatları olduğu için evlilik doyumlarının daha yüksek olabileceği tahmin edilmektedir.

Evlilik Doyumu Ölçeği'nden alınan puanlar eğitim durumu değişkeni üzerinden incelendiğinde, evlilik doyumu ve eğitim durumu ilişkisinde istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulunduğu tespit edilmiştir. Bulgulara göre lisans mezunu kadınların evlilik doyumu ilköğretim mezunu kadınlardan yüksek olduğu, lisansüstü mezun kadınların evlilik doyumu ilköğretim mezunu kadınlardan yüksek olduğu görülmektedir. Eğitim seviyesi arttıkça, evlilik doyumu da artmaktadır. Eğitim seviyesinin evlilikte iletişim ve anlayış konularında rol oynadığını göstermektedir. Anar (2011) ve Yaşar (2009)'ın çalışmalarının sonucunda, evli kişilerin evlilik doyumu ile eğitim seviyeleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Ancak Berk (2009) ve Bozkurt (2014)'un yaptığı araştırmada evlilik doyumu ile eğitim seviyeleri arasında bir ilişki bulunmamıştır.

Evlilik Doyumu Ölçeği'nden alınan puanlar çalışıp çalışmama durumu üzerinden incelendiğinde, evli kadınların evlilik doyumu toplam puanlarının çalışıp çalışmamaya göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği görülmüştür. Taşdemir'in (2014) "evlilik doyumu" ile "bilişsel şemalar" ilişkisini incelediği araştırmasında evlilik doyumu ve çalışma durumu arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Demir'in

(2014) yaptığı çalışmasında da da evlilik doyumu ve çalışma durumu ilişkisinde anlamlı farklılık görülememektedir. Bulunan sonuçlar çalışmamızla paralellik göstermektedir.

Evlilik Doyumu Ölçeği'nden alınan puanlar gelir durumu değişkeni üzerinden incelendiğinde, kadınların evlilik doyumu ile gelir durumu ilişkisinde anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Orta gelir düzeyinde bulunan evli kadınların evlilik doyumu puan ortalamasının düşük gelir düzeyinde bulunan kadınlardan daha yüksek olduğu; yüksek gelir düzeyinde bulunan evli kadınların evlilik doyumu puan ortalamasının ise düşük gelir düzeyinde bulunan kadınlardan daha yüksek olduğu görülmüştür. Anar (2011) ve Bozkurt (2014)'un çalışmalarında çalışan evli kişilerin gelir düzeyine göre evlilik doyumu arasında önemli farklılıklar görülmemiş, evliliklerinden her zaman doyum alabilecekleri şeklinde yorumlanmıştır.

Evlilik Doyumu Ölçeği'nden alınan puanlar evlilik biçimi değişkeni üzerinden incelendiğinde, evlilik doyumu ile evlilik biçimi ilişkisinde istatistiksel olarak farklılık tespit edilmektedir. Anlaşarak evlenmiş kadınların evlilik doyumunu görücü usulü ile evlenmiş kadınlardan yüksek bulunmuştur. Anlaşarak evlenen bireylerin flört döneminde birbirlerini daha çok tanıma fırsatı bulabildikleri, beklenti ve fikirlerini daha iyi paylaşabildikleri şeklinde yorumlanabilmektedir. Ancak, görücü usulü ile evlenen bireylerin birbirlerini tanıma şansları çoğunlukla evlendikten sonra elde edilebilmektedir. Evliliklerinde problem yaşadıklarında ise köken aile veya farklı sosyal faktörler sebebiyle boşanamamakta, huzursuz devam eden evliliklerindeki doyum azalmaktadır. Houser (2009), Yaşar (2009) ve Çelik (2006)' in araştırmasında anlaşarak evlenen kişilerin evlilik doyumlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Gerçekleştirilen bu çalışmalar bulgularımızı desteklemektedir. Ancak Bozkurt (2014) ve Berk (2009), Çelik (2006) evlilik biçimi ile evlilik doyumu arasında bir ilişki bulamamıştır.

Evlilik Doyumu Ölçeği'nden alınan puanlar evlilik süresi değişkeni üzerinden incelendiğinde, evlilik doyumu ile evlilik süresi ilişkisinde anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır. 10-18 yıl evli kalan kadınların evlilik doyumunun, 27 yıl ve üstü evli kalan kadınlara göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Demir (2014) tarafından gerçekleştirilen araştırma sonucunda 3 ila 6 yıllık evli olan kişilerin evlilik doyumlarının, 11 ila 14 yıllık evli olanlara oranla daha yüksek bulunmuştur.

Evliliklerdeki süre arttıkça evlilik doyumunun düştüğü görülmektedir. Bu araştırma, çalışmamızla paralellik göstermektedir. Kişilerin evliliklerinin ilk yıllarında hissettikleri aşk ve heyecanla evliliklerinden daha fazla doyum aldıkları, ilerleyen yıllar boyunca aralarındaki ilişkinin yıpranması, sevgide görülen azalma, beklentilerin farklılaşması, farklı sosyal ya da ekonomik problemler, çocuk sahibi olup olmamak gibi nedenler evlilik doyumunu azaltabilmektedir.

5.1.3. Evlilikte Problem Çözme Becerisinin Evlilik Doyumuna Etkisinin İncelenmesi

Yapılan çalışmada evli kadınların evlilikte sorun çözme ölçeği toplam puan ortalaması 32.69, standart sapması 7.97 olarak, evlilik doyumu ölçeği toplam puan ortalaması 59.44, standart sapması 20.89 olarak saptanmıştır. Evlilikte problem çözme toplam puanı ile evlilik doyumu arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu ve basit doğrusal regresyon analizi sonucunda evli kadınların evlilikte problem çözme becerisinin evlilik doyumunun %43.3'ünü yordadığı tespit edilmiştir.

Bu bulgular, evlilik doyumunun evli kadınların problem çözme becerilerini etkileyici önemli bir faktör olduğunu göstermektedir. Bu noktada, evli kadınların problem çözme becerisinin artmasıyla birlikte evlilik doyumlarının da artması beklenir. Evlilik yaşamında çeşitli faktörler çatışmalara ve tartışmalara yol açabilir. Her evlilikte çatışmalar kaçınılmazdır. Önemli olan, evlilikte çatışmaların varlığı değil, bu çatışmaların nasıl ele alındığıdır. Evli kadınların ilişkilerinde karşılaştıkları problemleri etkili bir şekilde çözebilme becerisi ilişkiyi güçlendirir ve evlilik doyumunu artırır. Pratikte bu becerilerin sürekli olarak uygulanması, problem çözme yeteneklerini güçlendirerek karşılaştıkları olumsuz olayları daha etkili şekilde yönetebilmelerini sağlayacak, evlilik içindeki problemlerin azalmasına ve evlilik doyumunun artmasına katkıda bulunacaktır. Bu bağlamda, evli kadınların problem çözme becerilerinin geliştirilmesinin, evlilik süreçlerini ve evlilik doyumunu daha olumlu ve sağlıklı bir şekilde etkileyeceği söylenebilir.

Canel (2007) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada, katılımcılarla ailede problem çözme becerilerini geliştirmeye yönelik çalışmalar gerçekleştirilmiş ve bu etkinin kişilerin evlilik doyumlarını artırmada nasıl bir rol oynadığı analiz edilmiştir. Problem çözme becerilerini geliştirmeye yönelik gerçekleştirilen grup çalışmalarının, evli

kişilerin evlilik doyumlarını, eşlerine hissettikleri yakınlığı ve ilişkilerinde bulunmaktan hissettikleri mutluluğu artırdığı; bununla birlikte, eşler arasındaki tartışmaları ve eşlere duyulan öfkeyi azaltmada etkili olduğu saptanmıştır.

Kalkan ve Batık (2017) tarafından gerçekleştirilen başka bir çalışma, bu araştırmanın konusundaki değişkenlerin arasındaki ilişkiyi ölçmeyi amaçlamıştır. Ölçme işleminin sonuçları, evlilik doyumunun problem çözme becerilerini etkilediği yönünde bir bulguya işaret etmektedir. Sardoğan ve Karahan (2005) ın diğer araştırmasında problem çözme stilleri ve evlilik doyumu ilişkisi değerlendirilmiş ve benzer bir bulguya ulaşılmıştır.

Güven (2005), evlilik doyumunu yordayan faktörleri saptamak amacıyla yaptığı 305 kişinin katıldığı araştırmasında, evlilik hayatında problem çözme becerilerinin evlilik doyumunu ilk sırada yordadığını tespit etmiştir. Hünler ve Gençöz (2003) tarafından 92 evli çift üzerinde gerçekleştirilen çalışma, çiftlerin ilişkilerinde artan boyun eğici davranışların problem çözme becerilerinin azalmasına ve dolayısıyla evlilik doyumlarının azalmasına neden olduğunu belirlemiştir.

Taşköprü (2013) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, stresle başa çıkma yöntemleri ile evlilik doyumu, evlilik süresi ve problem çözme becerileri ilişkisi incelenmiştir. Araştırmanın sonuçlarında bu becerileri yüksek olan kişilerin evlilik doyumlarının arttığı, bu becerileri düşük kişilerin ise evlilik doyumlarının azaldığı tespit edilmiştir.

Bu bulgular hem literatürdeki diğer çalışmaları hem de kendi çalışmamızın sonuçlarını desteklemektedir. Tüm bu çalışmalardan elde edilen veriler, düşük problem çözme becerisine sahip bireylerin, eşleriyle yaşadıkları problemleri çözme konusunda zorlanarak sorunların büyümesine ve evlilik doyumunun azalmasına neden olabileceğini göstermektedir.

5.2. Öneriler

Bu çalışmanın; evli kadınların problem çözme becerileri ile evlilik doyumlarının çeşitli demografik özellikler çerçevesinde ortaya koyması, problem çözme becerilerinin evlilik doyumlarına olan etkisini belirlemesi noktasında katkıda bulunduğu düşünülmektedir.

1. Bu çalışma Marmara Bölgesi'nde yaşayan evli kadınlarla sınırlıdır. Gelecek çalışmalarda çalışma grubuna evli erkekler ve sosyokültürel olarak farklı bölgeler dahil edilerek araştırma genişletilebilir.
2. Evlilik doyumunun artırılmasına yönelik çalışmalar, yaşam döngüsünün farklı evrelerindeki çiftler, çocuksuz çiftler ile ikinci evliliklerini gerçekleştiren çiftler üzerinde de yapılmalı ve kapsam genişletilmelidir.
3. Evlilik doyumunun farklı alt boyutlarına odaklanarak yakın çevre ilişkilerine ve ekonomik problemlerden kaynaklanan ilişki doyumsuzluğuna yönelik konularda bilinçlendirme çalışmaları yapılmalıdır.
4. Eşler arası iletişim ve problem çözme becerilerinin geliştirilmesi, daha sonra yakın çevreyle iletişim, çocuklarla etkileşim ve ekonomik sorunlardan kaynaklı problemlerin çözümünde eğitim verecek mekanizmaların geliştirilmesi ve ülke çapında uygulanmasının sağlanması için ilgili bakanlıkların evlilik aşamasından önce evlenecek adaylara veya evli çiftlere yönelik danışmanlık hizmetlerinin geliştirmesi önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Acar, H. (1998). “Ankara’da sosyal hizmetler ve çocuk esirgeme kurumu genel müdürlüğü’ne bağlı sosyal hizmet kuruluşlarında çalışan üniversite mezunu evli personelin evlilik doyumları” (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Akça-Koca, D. ve Yukay-Yüksel, M. (2017). Bir aile eğitim programının evli annelerin evlilik doyumu, evlilikte sorun çözme becerisi ve psikolojik iyi oluşuna etkisi. *International Journal of Field Education*, 3(1), 1-19. Erişim adresi: <http://dergipark.gov.tr>
- Akçabozan Kayabol, N. B., vd., (2023). Evlilik Doyumu Ölçeği’nin Geliştirilmesi: Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 13(1), 309-324. <https://doi.org/10.30783/nevsosbilen.1198940>
- Akdemir, A., Karaoğlan A. ve Karakaş, G. (2006). Çift Terapisi. *Psychiatry in Türkiye*. Volume 8 Number 2
- Anar, B. (2011). “Evli ve çalışan yetişkinlerin toplumsal cinsiyet rolleri ile evlilik doyumu ve iş doyumu ilişkisinin incelenmesi” (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Arslan, A. (1996). “Evli bireylerin cinsel doyumlarının bireysel, ailesel, cinsellikle ilgili tutum ve davranışları açısından incelenmesi” (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Aslan, S. H., Aslan, R. O., Alparslan, Z. N. ve Ünal, M. (1998). Kocaeli’nde çalışan bir grup hekimde evlilik doyumu. *Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 23 (4), 212-215.
- Atam, A. (2009). “Serebral Palsili çocuğu olan ve olmayan annelerin evlilik yaşantılarında algıladıkları doyum ve evliliklerinde problem çözme

- becerilerinin incelenmesi.” (Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Baran, M. (2013). “Kadınlara verilen iletişim çatışmaları eğitiminin evlilik doyumu üzerine etkisi” (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Atatürk Üniversitesi, Erzurum.ç
- Baugh, C. W., Avery, A. W. & Sheets-Haworth, K. L. (1982). Marital Problem-Solving Scale: A measure to assess relationship conflict negotiation ability. *Family Therapy*, 9(1), 43-51. Erişim adresi: <http://psycnet.apa.org>
- Berk, M. (2009). “Evli Öğretmenlerin Yükleme Tarzları ve Evlilik Doyum Algılarının Bazı Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi”. (Yüksek Lisans Tezi), Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Bingham, A. (1995). *Çocuklarda Problem Çözme Yeteneklerinin Geliştirilmesi*, Çev: Ferhan Oğuzkan, İstanbul: MEB Yayınları.
- Boylu Akgün, Ş. (2018). “Evli Bireylerin Bilinçli Farkındalık Düzeyleri ile Evlilik Doyumu ve Problem Çözme Becerisi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.” (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Ticaret Üniversitesi, İstanbul.
- Bozkurt, A. (2014). “Evli Bireylerde Bağlanma Stilleri, Aile İçi Eşler Arası Şiddet ve Evlilik Uyumu Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi”. (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul.
- Bradbury, T. N., Fincham, F. D. & Beach, S. R. (2000). Research on the nature and determinants of marital satisfaction: A decade in review. *Journal of Marriage and The Family*, 62, 964-980.
- Bray, J. H. (1995) Family Assessment: Current Issues in Evaluating Families. *Journal Family Relations*. 44, pg: 469-477.
- Buluş, M. ve Bağcı, B. (2016). Evlilik doyumu: Aile Yılmazlığı ve Etkili İletişim Becerilerinin Rolü. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40(1), 136-152. doi:10.21764/efd.00737
- Büyüköztürk, Ş., vd., (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (12.Baskı). Ankara: PegemA Yayıncılık.

- Canel, A.N. (2007). “Ailede Problem Çözme, Evlilik Doyumu Ve Örnek Bir Grup Çalışmasının Sınanması”. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi. İstanbul.
- Canel, A (2012). Evlilikte İletişim ve Yaşam Becerileri. T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. Nakış Yayınevi, İstanbul.
- Cast, A. D., Schweingruber, D. & Berns, N. (2006). Childhood Physical Punishment and Problem Solving in Marriage. *Journal of Interpersonal Violence*, 21 (2), 244- 261.
- Cohan, C. L. & Bradbury, T. N. (1997). Negative life events, marital interaction, and the longitudinal course of newlywed marriage. *Journal of Personality and Social Psychology*, 73(1), 114-128. doi:10.1037/0022-3514.73.1.114
- Cox, M. J., Paley, B., Burchinal, M. & Payne, C. C. (1999). Marital Perceptions And Interactions Across The Transition to Parenthood. *Journal of Marriage and the Family*, 61: 611-625.
- Creswell, J.W. (1994). Research Design: Qualitative And Quantitative Approaches. Sage Publication, Thousand Oaks, Ca.
- Creswell, J.W. (2017) Araştırma Deseni, Nitel, Nicel ve Karma Yöntem Yaklaşımları (Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches). Eğiten Kitap.
- Curun, F. (2006). “Yüklemeler, iletişim çatışmaları, cinsiyet ve cinsiyet rolü yönelimi ile evlilik doyumu arasındaki ilişki” (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi, Ankara. Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Cutlar, H. A. & Radford, A. (1999). Adult children of alcoholics: adjustment to a college environment. *The Family Journal: Counseling and Therapy For Couples and Families*, 7, 148-153.
- Çağ, P. ve Yıldırım, İ. (2013). Evlilik doyumunu yordayan ilişki ve kişisel değişkenler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4 (39), 13-23.
- Çankaya, Z. ve Canbulat, N. (2014). Evli bireylerin öznel iyi olma düzeylerinin yordanması. *Ege Eğitim Dergisi*, 15(2), 556-576. Erişim adresi: <http://dergipark.gov.tr/>

- Çelik, M. (2006), “Evlilik Doyumu Ölçeği Geliştirme Çalışması”. (Doktora Tezi). Adana: Çukurova Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çelik, M. ve Yazgan İ. B. (2009). Evlilik doyum ölçeği: Geçerlik ve güvenirlik çalışmaları. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18 (2), 247-269.
- Çınar, L. (2008). “Evlilik Doyumu: Cinsiyet Roller ve Yardım Arama Tutumu”. (Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Demir, E. (2014). “Farklı Denetim Odağına Sahip Evli Bireylerin Evlilik Doyumunun İncelenmesi.” (Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Demiray, Ö. (2006). “Evlilikte Uyumun Demografik Özelliklere Göre İncelenmesi.” Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Diyarbakır.
- Dwyer, M.T. (2005) “*Emotional Intelligence and Conflict Resolution Style as Predictors of Marital Satisfaction In the First Year of Marriage.*” Unpublished Doctoral Dissertation, College of Education at the University of Kentucky, Lexington.
- Erbek, E., vd., (2005). Evlilik uyumu. *Düşünen Adam*, 18(1), 39-47. Erişim adresi: <https://www.ejmanager.com>
- Erci, B. ve Ergin, R. (2005). *Women’s satisfaction with their marriage in Turkey.* *Marriage and Family Review*, 37, 117-133.
- Ersanlı, K. ve Kalkan, M. (2008). Evlilik ilişkilerini geliştirme: Kuram ve uygulama. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Feeney, J. A. (2002). Attachment, Marital Interaction And Relationship Satisfaction: A Diary Study. *Personal Relationships*, 9, 39-55.
- Fışılolu, H. (1992). Lisansüstü öğrencilerinin evlilik uyumu. *Psikoloji Dergisi*, 7, 16–23
- Fincham, F. D., Stanley, S. M. & Beach, S. R. H. (2007). Transformative processes in marriage: An analysis of emerging trends. *Journal of Marriage and Family*, 69(2), 275-292. doi: 10.1111/j.1741-3737.2007.00362.x

- Fitzpatrick, M. A. (1988). *Between husbands & wives: Communication in marriage*. Sage Publications, Inc.
- Gazioğlu, A.E. (2015). Aile Yaşam Döngüsü, Yavuzer H. (Ed.), *Evlilik Okulu: Kişilerarası İlişkiler ve İletişim Becerileri içinde* (29-48). 11. Baskı, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Gladding, S. (2012), *Aile Terapisi: Tarih Kuram ve Uygulamaları*, Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği Yayınları, Ankara.
- Gladding, S. (2002) *Family Therapy. History, Theory And Practice*. Pearson Education, Inc., Merrill Prentice Hall, New Jersey.
- Goldenberg, I. & Goldenberg, H. (1996) *Family Therapy: An Overview*. Pacific Grove, CA: Brooks/Cole.
- Goleman, D. (2000). *Duygusal zekâ*. (Çev. B.S. Yüksel). İstanbul: Varlık Yayınları.
- Gottman, J. M. (1994). What predicts divorce? The relationship between marital processes and marital outcomes. Lawrence Erlbaum Associates, Inc.
- Gottman, J. M. (1993). A theory of marital dissolution and stability. *Journal of Family Psychology*, 7(1), 57–75. <https://doi.org/10.1037/0893-3200.7.1.57>
- Gottman, J. M. & Levenson, R. W. (1992). Marital processes predictive of later dissolution: Behavior, physiology, and health. *Journal of Personality and Social Psychology*, 63(2), 221-233. doi:10.1037/0022-3514.63.2.221
- Gottman, J.M. (1988). Psychology and the study of marital process: why study marriage? *Annual Review of Psychology*, 49: 169-197.
- Gökmen, A. (2001). “Evli eşlerin birbirine yönelik kontrolçülük ve bağımlılık algılarının evlilik doyumunu üzerindeki etkisi” (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Grandon, J.R. (1999). *The Relationship Between Marital Characteristics, Marital Interaction Process And Marital Satisfaction*. Degree Of Doctor Of Philosophy, University Of North Carolina At Greensboro.
- Gül, G. (2015). Aile ve Evlilik Kurumu, Yavuzer H. (Ed.), *Evlilik Okulu: Kişilerarası İlişkiler ve İletişim Becerileri içinde* (20-29). 11. Baskı, İstanbul: Remzi Kitabevi.

- Gülerce, A. (1996) *Türkiye 'de Ailelerin Psikolojik Örüntüleri*. Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- Gümüş, H. (2015). Evli Bireylerin Sosyal Destek Düzeyleri İle Yaşam Doyumları Ve Problem Çözme Becerileri Arasındaki ilişki, *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 4, Sayı: 3, s.a: 1-13.
- Güneş, K. D. (2007). “Boşanma Sürecindeki Eşlerin Aile içi İlişkileri ile Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi.” (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Güngör, H. C. (2007). “Evlilik doyumunu açıklamaya yönelik bir model geliştirme” (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Güven, N. (2005). “İlişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalar ve evlilikte problem çözme becerilerinin evlilik doyumunu ile ilişkisi”. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Harris, L. (1981) “*Factors Considered Important In Life*”. Lois Harris Survey Release. January,1. p: 143.
- Hatipoğlu, Z. (1993). “Bazı demografik değişkenlerin ve evlilik çatışmasının evli eşlerin evlilik doyumundaki rolü” (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Hazan, C. & Shaver, P. R. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52, 511-524.
- Heavy, C. L. Layne, C. & Christensen, A. (1993). Gender and conflict structure in marital interaction: A replication and extension. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 61(1), 16-27. doi: <http://10.1037/0022-006X.61.1.16>
- Heyman, R. E., Sayers, S. L. & Bellack, A. S. (1994). Global marital satisfaction versus marital adjustment: An empirical comparison of three measures. *Journal of Family Psychology*, 8, 432-446.
- Houser, A.G. (2009). “Evli Bireylerin Sahip Oldukları İletişim Çatışması Türü, Romantik Kıskançlık Ve Duygusal Zeka Düzeylerinin Evlilik Doyumları Üzerine Etkisi”. (Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Huitt, W. (1992). Problem solving and decision making: Consideration of individual differences using the Myers-Briggs Type Indicator. *Journal of Psychological Type*, 24, 33-44.
- Hünler, O. S. ve Gençöz, T. (2003). Boyun eğici davranışlar ve evlilik doyumu ilişkisi: Algılanan evlilik problemleri çözümünün rolü. *Türk Psikoloji Dergisi*, 18 (51), 99-108.
- Hünler, O. ve Gençöz, T. (2013). “The Effect Of Religiousness On Marital Satisfaction: Testing The Mediator Role Of Marital Problem Solving Between Religiousness And Marital Satisfaction Relationship,” *Contemporary Family Therapy*, Pp. 123–136, 2005, Accessed: 00, 2020.
- Ivy, A. U. & Memphis, U. S. (2007). *The influence of a surrender style of coping and empathy on marital and sexual satisfaction*. Dissertation Abstracts International, 67 (9-B), 5407.
- Izgar, A. (2009). “Engelli çocuğu olan ailelerin sosyal problem çözme becerileri ve umutsuzluk düzeylerinin incelenmesi”. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- İlkketenci, R. (2004). “Evli bireylerin problem çözme becerileri ve evlilik uyumları arasındaki ilişki”. (Yayımlanmamış Doktora Tezi) Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Konya.
- Juni, S. & Grimm, D.W. (1994). Marital satisfaction as a function of dyadic gender-role constellations. *The American Journal of Family Therapy*, 22 (2), 106-112.
- Kabasakal, Z. ve Soylu, Y. (2016). Evli bireylerin evlilik doyumunun cinsiyet ve eş desteğine göre incelenmesi, *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4(21), 208- 214. Erişim adresi: <http://www.jret.org>
- Kadem, (2022). Türkiye Aile Araştırması. Kadem Yayınları.
- Kafkaslı, R. (2019). “Evli Bireylerde Problem Çözme Becerisi ve Evlilik Doyumu ile Somatizasyon Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”. (Yüksek Lisans Tezi). Işık Üniversitesi, İstanbul.
- Kalaycı, N. (2001). *Sosyal bilgilerde problem çözme ve uygulamalar*. Ankara: Gazi Kitabevi.

- Kalkan, M. ve Vural-Batık, M. (2017). Evlilikte algılanan sorun çözme becerileri ve evlilik doyumu. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 6(5), 2630-2646. Erişim adresi: <http://www.itobiad.com/>
- Karney, B. R. & Bradbury, T. N. (1995). The longitudinal course of marital quality and stability: A review of theory, methods, and research. *Psychological Bulletin*, 118(1), 3–34. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.118.1.3>
- Karney, B. R. & Bradbury, T. N. (1997). Neuroticism, marital interaction, and the trajectory of marital satisfaction. *Journal of Personality and Social Psychology*, 72(5), 1075–1092. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.72.5.1075>
- Kaslow, F. & Robison, J. A. (1996). Long-term satisfying marriages: Perceptions of contributing factors. *American Journal of Family Therapy*, 24(2), 153-170. doi:10.1080/01926189608251028
- Kaslow, F. W. & Hammerschmidt, H. (1992). Long-term good marriages: The seemingly essential ingredients, *Journal of Couples Therapy*.
- Kauffman, D. F., Yılmaz Soylu, M. ve Duke, B. (2011). Öğretme Motivasyonu Ölçeğinin Geçerlik Çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40, 279-290.
- Kayser, K. (1993). *When love dies: The process of marital disaffection*. Guilford Press.
- Kottak, C. P. (2001). Antropoloji: İnsan çeşitliliğine bir bakış. Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Koydemir, S., Selışık, Z.E.S. ve Tezer, E. (2005) Evlilik Uyumu Ve Mükemmeliyetçilik Boyutları Arasındaki İlişkiler. *Türk Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Dergisi*. Cilt: 11, Sayı: 23, S: 65-73.a
- Kubat, D. E. (2012). “Evli bireylerde aldatma eğilimi ve evlilik doyumu ilişkisinin incelenmesi” (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Haliç Üniversitesi, İstanbul.
- Kudiaki, Ç. (2002). Cinsel doyum ile evlilik uyumu arasındaki ilişki (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Litzinger S. & Gordon K. C. (2005). Exploring relationships among communication, sexual satisfaction and marital satisfaction. *Journal of Sex and Marital Therapy*, 31, 409-424.

- Marchand, J. F. (2004). Husbands' and wives' marital quality: The role of adult attachment orientations, depressive symptoms, and conflict resolution behaviors. *Attachment & Human Development*, 6(1), 99-112. doi: 10.1080 / 14616730310001659575
- Markman, H. J. (1991). Backwards into the future of couples therapy and couples therapy research: A comment on Jacobson. *Journal of Family Psychology*, 4(4), 416-425. <https://doi.org/10.1037/0893-3200.4.4.416>
- Markman, H. J., et al., (1993). Preventing marital distress through communication and conflict management training: A 4 and 5 year follow-up. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 61(1), 70-77. doi:10.1037/0022-006X.61.1.70
- Mavili-Aktaş, A. (2009). Evlilik ve sadakatsizlik. Ankara: Kanguru Yayınları.
- Mitchel, M. E. & Winemiller, D. R. (1994). Development of a Coding System for Marital Problem Solving Efficacy. *Behaviour Research and Therapy*, 32(1), 159-164.
- Neff, L. A. & Broady, E. F. (2011). Stress resilience in early marriage: Can practice make perfect? *Journal of Personality and Social Psychology*, 101(5), 1050-1067. doi:10.1037/a0023809
- Nichols, M. P. (2013). Aile terapisi kavramlar ve yöntemler. (Çev. O., Gündüz). İstanbul: Kaknüs Psikoloji.
- Özgüven, İ.E. (2000) *Evlilik Ve Aile Terapisi*. Pdrem Yayınları, Ankara.
- Pillemer, K. & Suitor, J. J. (1991). Marital Quality and Satisfaction With The Division Of Household Labor Across The Family Life Cycle. *Journal Of Marriage And The Family*. Feb., 53, 221-230.
- Rosen-Grandon, J. R., Myers, J. E. & Hattie, J. A. (2004). The relationship between marital characteristics, marital interaction process and marital satisfaction. *Journal of Counseling & Development*, 82(1), 58-68. doi:10.1002/j.1556-6678.2004.tb00286.x
- Rosen-Grandon, J.R. (1999) *The Relationship Between Marital Characteristics, Marital Interaction Process And Marital Satisfaction*. Unpublished Doctoral Dissertation, University Of North Carolina.

- Sancaktar, N. (2016). “Yeni evlenen ve uzun süredir evli olan çiftlerin evlilikte problem çözme becerisi düzeylerinin öznel iyi oluş ve evlilik doyumu düzeyleri ile ilişkisinin incelenmesi” (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Beykent Üniversitesi, İstanbul.
- Sardoğan, M. E. ve Karahan, T. F. (2005). Evli bireylere yönelik bir insan ilişkileri beceri eğitimi programının evli bireylerin evlilik uyum düzeylerine etkisi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 38 (2), 89-102.
- Sarı, T. (2012). “Evli bireylerin ebeveyn algıları, otomatik düşünceleri ve bağlanma stillerinin evlilik doyumu ile ilişkisi” (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Haliç Üniversitesi, İstanbul.
- Saxton, L. (1982). Marriage. the nature of marriage, the individual, marriage, and the family. (5.Edith). California: Wadsworth.
- Sevim, S. A. (1999). Evlilik ilişkisini geliştirme programları. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2 (11), 19-25.
- Shek, D. T. L. (1999). Marital quality and health of chinese couples: A longitudinal study. *Journal of Gender, Culture, and Health*, 4(2), 83-96. Erişim adresi: <https://link.springer.com/>
- Sığırcı, A. (2010). “Evli bireylerde bağlanma biçimleri ve evliliğe dair inançların evlilik doyumu ile ilişkisinin incelenmesi” (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Sokolski, D. M. & Hendrick, S. S. (1999). Marital satisfaction. *American Journal of Family Therapy*, 26 (1), 39-49.
- Spanier, G. B. & Lewis, R. A. (1980). Marital quality: A review of the seventies. *Journal of Marriage and the Family*, 42(4), 825–839
- Stanley, S.M. & Trathen, D.W. (1994). Prep: An Empirically Based Model For Marital And Premarital Intervention. *Journal Of Psychologyand Chiristianity*, 12, Pg: 158-165.
- Synder, D.K. (1997) *Marital Satisfaction Inventory, Revised (MSI-R) Manual*. Published by Western Psychological Services, Los Angeles.

- Şahin, S. ve Aral, N. (2012). Aile içi iletişim. *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*, 1(3), 55-66.
- Şener, A. ve Terzioğlu, R. G. (2002). *Ailede eşler arasında uyuma etki eden faktörlerin araştırılması*, Ankara, T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu.
- Tallman, I., et al., (1993). A theory of problemsolving behavior. *Social Psychology Quarterly*, 56(3), 157-177. doi:10.2307/2786776
- Tallman, I. (1970) The Family As A Small Problem-Solving Group. *Journal Of Marriage And The Family*, 32, Pg: 94-104.
- Tarhan, T. (2006). *Evlilik Psikolojisi*, Timaş Yayınları, İstanbul.
- Taş, Y. (2016). “Evlü bireylerde yaşanan çatışmalar, bağlanma stilleri ve problem çözme becerilerinin evlilik doyumu açısından incelenmesi” (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Beykent Üniversitesi, İstanbul.
- Taşdemir, E. (2014). “Evlilik Doyumu İle Bilişsel Şemalar Arasındaki İlişki”. Yüksek Lisans Tezi. Üsküdar Üniversitesi, İstanbul.
- Taşköprü, M. (2013). “Evlilik Doyumu ile Problem Çözme Becerileri, Stresle Başa Çıkma ve Evlilik Süresi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Bilim Üniversitesi, İstanbul.
- Tezer, E. (1994). Evlilik ve İş Doyumu İlişkisi: İkili Çatışmalar ve Bazı Demografik Değişkenlerin Rolü. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 2(5), 1-12. <https://doi.org/10.17066/pdrd.58439>
- Tezer, E. (1996). Evlilik İlişkisinden Sağlanan Doyum: Evlilik Yaşam Ölçeği. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 2(7), 1-7. <https://doi.org/10.17066/pdrd.19981>
- Tezer, E. (1992). Evlilik doyumu ve iş doyumu: Bir ön çalışma, *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 1 (3), 24-27.
- Tezer, E. (1986) “Evlü Eşler Arasındaki Çatışma Davranışları: Algılama ve Doyum. Hacettepe Üniversitesi,” (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara.
- Trudel G. (2002). Sexuality and marital life: Results of a survey. *Journal of Sex and Marital Therapy*, 28 (3), 229-249.

- Tufan-Çetin, B. (2010). “Evlilik doyumunun bazı değişkenlere göre yordanması” (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi, İzmir.
- TÜİK (2023). Evlenme ve Boşanma İstatistikleri 2022. Türkiye İstatistik Kurumu. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Evlenme-ve-Bosanma-Istatistikleri-2022-49437>
- Üncü, S. (2007). *Duygusal zekâ ve evlilik doyumu ilişkisi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Vangelisti, A. L. & Maguire, K. (2002). Hurtful messages in family relationships: When the pain lingers. J. H. Harvey ve A. Wenzel (Eds.), *A clinician’s guide to maintaining and enhancing close relationships içinde* (43-62), Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Vural-Batık, M. ve Kalkan, M. (2017). Evlilikte algılanan sorun çözme becerileri ve evlilik doyumu. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 6(5), 2630-2646. Erişim adresi: <http://www.itobiad.com/>
- Yaşar, F. (2009). “İlköğretime Devam Eden Öğrencilerin Anne- Çocuk İlişisini Kabul ve Reddedici Algılama Düzeyinin Annenin Evlilik Doyumu ve Evlilik Uyumu Düzeyi İle İlişkisi”. (Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Yedirir, S. & Hamarta, E. (2015). *Emotiona expression and spousal support as predictors of marital satisfaction: the case of turkey*. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 15(6), 1549-1558. doi: 10.12738/estp.2015.6.2822
- Yıldırım, İ. (1993). Farklı sosyo-ekonomik düzeydeki evli bireylerin uyum düzeyleri, *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 1 (4), 23-28.
- Yıldız, A. (2013). “Anne baba tutumları ile evlilik doyumu arasındaki ilişkinin incelenmesi”. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Fatih Üniversitesi, İstanbul.
- Yılmaz, A. (2001). Eşler arasındaki uyum: Kuramsal yaklaşımlar ve görgül çalışmalar. *Aile ve Toplum Dergisi*, 4(1), 49-58. Erişim adresi: <http://dergipark.gov.tr/>
- Yücel, F. G. (2013). “Examining the relationship between projective identification, gender roles, conflict resolution styles and marital satisfaction” (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bilgi Üniversitesi, İstanbul.

Zengin, L.E. (2013). “Ergenlerde Evden Kaçma Davranışının Sosyo-Demografik Özellikler Ve Aile İşlevleri Açısından İncelenmesi”. (Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir

Zeytinoğlu, E. (2013). “Evli bireylerin benlik saygısı, kıskançlık düzeyi, evlilikteki çatışmalar ve evlilik doyumu arasındaki ilişkilerin incelenmesi“ (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

EKLER

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Sayın katılımcı,

Sizi Sabahattin Zaim Üniversitesi Aile Danışmanlığı Yüksek Lisans tez çalışması kapsamında yapılan "Evli Kadınlarda Problem Çözme Becerisi İle Evlilik Doyumu İlişkisi" konulu araştırmaya davet ediyorum. Bu çalışmaya katılmak gönüllülük esasına dayanmaktadır. Anketi sadece "Marmara Bölgesi'nde Yaşayan Evli Kadınlar"ın cevaplaması gerekmektedir. Cevaplarınız araştırma amaçlı kullanılacak olup, başka hiçbir kişi ve kurum tarafından görülmecektir. Araştırmanın sonuçlarının güvenilir olması için sorulara samimi ve gerçeği yansıtan cevaplar vermeniz önemlidir. Her maddeyi dikkatli bir şekilde okuyarak, size en uygun olduğunu düşündüğünüz seçeneği işaretleyiniz. Anketleri doldurmanız ortalama 5 dakika sürecektir. İşbirliğiniz ve ayırdığınız vakit için teşekkür ederim.

Gülhan Zehra KESKİL

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi

Aile Danışmanlığı Yüksek Lisans Öğrencisi

Danışman: Doç. Dr. Meşküre Hülya KARAGÜVEN

Lütfen aşağıdaki soruları dikkatlice okuyunuz ve hiçbir maddeyi boş bırakmayınız.

1. Cinsiyetiniz: Kadın ( ) Erkek ( )

2. Yaşınız: .....

3. Gelir düzeyiniz:

- a. Düşük ( )
- b. Orta Altı ( )
- c. Orta ( )
- d. Orta üstü ( )
- e. Yüksek ( )

4. Eğitim düzeyiniz:

- a. Okur yazar değil ( )
- b. İlköğretim ( )
- c. Lise ( )
- d. Üniversite ( )
- e. Yüksek Lisans/Doktora ( )
- f. Doktora üstü ( )

5. Eşinizin eğitim düzeyi:
- Okur yazar değil ( )
  - İlköğretim ( )
  - Lise ( )
  - Üniversite ( )
  - Yüksek Lisans/Doktora ( )
  - Doktora üstü ( )
6. Kaç senelik evlisiniz: .....
7. Kaç çocuğunuz var?
- Hiç Yok ( )
  - Tek Çocuk ( ) Yas.....
  - İki çocuk ( ) Yas.... Yas....
  - Üç veya daha fazla ( ) Yaşları.....
8. Mesleğiniz: .....
9. Halen bir işte çalışıyor musunuz?
- Evet ( )
  - Hayır ( )
10. Eşinizin mesleği.....
11. Eşiniz halen çalışıyor mu?.....
12. Eşinizle nasıl evlendiniz?
- Anlaşarak evlendik. ( )
  - Arkadaşlar tanıştırdı ( )
  - Ailem tanıştırdı ( )
  - Kaçarak evlendik. ( )
  - Başka (Belirtiniz).....
13. Kaç yaşında evlendiniz? .....

EK2

EVLİLİK DOYUMU ÖLÇEĞİ- EDÖ

Aşağıda evlilik ilişkiniz ile ilgili bir takım ifadeler bulunmaktadır. Her ifadeyi dikkatlice okuduktan sonra yanındaki kutularda bulunan, size uygun olan "Hiç katılmıyorum, kısmen katılmıyorum, katılmıyorum, ne katılıyorum ne katılmıyorum, kısmen katılıyorum, katılıyorum, tamamen katılıyorum" seçeneklerinden birini işaretleyiniz. Seçeneklere kaydırarak ulaşabilirsiniz. Lütfen hiçbir ifadeyi boş bırakmayınız. İçten ve doğru verdiğiniz yanıtlar için teşekkür ederim.

1. Eşimin sıcaklığını yüreğimde hissedirim.

Hiç katılmıyorum ( ) Kısmen katılmıyorum ( )Katılmıyorum( )Ne katılıyorum ne katılmıyorum( )Kısmen katılıyorum( )Katılıyorum( ) Tamamen katılıyorum( )

2. Eşimle aramızdaki bağ güçlüdür.

Hiç katılmıyorum ( ) Kısmen katılmıyorum ( )Katılmıyorum( )Ne katılıyorum ne katılmıyorum( )Kısmen katılıyorum( )Katılıyorum( ) Tamamen katılıyorum( )

3. Eşimi her geçen gün daha çok seviyorum

Hiç katılmıyorum ( ) Kısmen katılmıyorum ( )Katılmıyorum( )Ne katılıyorum ne katılmıyorum( )Kısmen katılıyorum( )Katılıyorum( ) Tamamen katılıyorum( )

4. Eşimle vakit geçirmekten keyif alırım.

Hiç katılmıyorum ( ) Kısmen katılmıyorum ( )Katılmıyorum( )Ne katılıyorum ne katılmıyorum( )Kısmen katılıyorum( )Katılıyorum( ) Tamamen katılıyorum( )

5. Birbirimizi çekici buluruz.

Hiç katılmıyorum ( ) Kısmen katılmıyorum ( )Katılmıyorum( )Ne katılıyorum ne katılmıyorum( )Kısmen katılıyorum( )Katılıyorum( ) Tamamen katılıyorum( )

6. Birbirimizin kıymetini biliriz.

Hiç katılmıyorum ( ) Kısmen katılmıyorum ( )Katılmıyorum( )Ne katılıyorum ne katılmıyorum( )Kısmen katılıyorum( )Katılıyorum( ) Tamamen katılıyorum( )

7. Bir daha dünyaya gelecek olsam yine eşimle evlenirdim.

Hiç katılmıyorum ( ) Kısmen katılmıyorum ( )Katılmıyorum( )Ne katılıyorum ne katılmıyorum( )Kısmen katılıyorum( )Katılıyorum( ) Tamamen katılıyorum( )

8. Hayatta başıma gelen en güzel şey eşimdir.

Hiç katılmıyorum ( ) Kısmen katılmıyorum ( )Katılmıyorum( )Ne katılıyorum ne katılmıyorum( )Kısmen katılıyorum( )Katılıyorum( ) Tamamen katılıyorum( )

9. Eşimle yan yana olmak beni heyecanlandırır.

Hiç katılmıyorum ( ) Kısmen katılmıyorum ( )Katılmıyorum( )Ne katılıyorum ne katılmıyorum( )Kısmen katılıyorum( )Katılıyorum( ) Tamamen katılıyorum( )

10. Evliliğimizin bir ömür boyu devam edeceğini düşünüyorum.

Hiç katılmıyorum ( ) Kısmen katılmıyorum ( )Katılmıyorum( )Ne katılıyorum ne katılmıyorum( )Kısmen katılıyorum( )Katılıyorum( ) Tamamen katılıyorum( )

11. Eşimi güzel/yakışıklı bulurum.

Hiç katılmıyorum ( ) Kısmen katılmıyorum ( )Katılmıyorum( )Ne katılıyorum ne katılmıyorum( )Kısmen katılıyorum( )Katılıyorum( ) Tamamen katılıyorum( )

12. Cinsel yaşamımızdan memnunuz.

Hiç katılmıyorum ( ) Kısmen katılmıyorum ( )Katılmıyorum( )Ne katılıyorum ne katılmıyorum( )Kısmen katılıyorum( )Katılıyorum( ) Tamamen katılıyorum( )

EK3

Evlilikte Sorun Çözme Ölçeği- ESCÖ

Aşağıda evlilikte karşılaştığınız problemleri (sorunları) çözme konusunda kendinizi nasıl gördüğünüze ilişkin 9 soru bulunmaktadır. Bu soruların her birinin karşısında 1'den 5'e kadar sayılar yer almaktadır. Her cümleyi dikkatlice okuyunuz ve evlilikte karşılaştığınız problemleri (sorunları) çözme becerinizi nasıl algıyorsanız buna en uygun seçeneği çarpı (X) işareti koyarak işaretleyiniz.

1) Diğer çiftlere kıyasla , kendi sorun çözme becerilerinizden ne kadar emininiz?

Hiç Emin Değil 1( ) 2( ) 3( ) 4( ) 5( ) Çok Emin

2) Çözümlerinizi, ilişkideki sorunlarda ne derecede etkilidir?

Çok Etkili 1( ) 2( ) 3( ) 4( ) 5( ) Çok Etkili

3) Eşinize bir sorun için, bir çözüm önerme konusunda kendinizi ne kadar rahat hissedersiniz?

Çok rahatsız 1( ) 2( ) 3( ) 4( ) 5( ) Çok rahat

4) İlişkinizde karar verme sürecine ne kadar katkımız olur?

Hiç 1( ) 2( ) 3( ) 4( ) 5( ) Çok

5) Evliliğinizde karar verme sürecinden ne kadar mutlusunuz ?

Çok Mutsuz 1( ) 2( ) 3( ) 4( ) 5( ) Çok Mutlu

6) Eşinizle sorunları tartışırken, eşiniz sizin duygularınızı ne kadar iyi anlar?

Asla 1( ) 2( ) 3( ) 4( ) 5( ) Her zaman

7) Sorunlara getirilen çözümlerden ne kadar memnunsunuz?

Hiç Memnun Değil 1( ) 2( ) 3( ) 4( ) 5( ) Çok Memnun

8) Eşinizle birlikte sorun çözmeye çalışmak konusunda kendinizi ne kadar rahat hissediyorsunuz?

Çok Rahatsız 1( ) 2( ) 3( ) 4( ) 5( ) Çok Rahat

9) Bir çift olarak ilişkideki farklılıklar ya da sorunları çözme konusunda kendinizi nasıl değerlendirirsiniz ? Çok Etkisiz 1( ) 2( ) 3( ) 4( ) 5( ) Çok etkili

ÖZGEÇMİŞ

Gülhan Zehra KESKİL

A. EĞİTİM

Yüksek Lisans: İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Aile Danışmanlığı ve Eğitimi
Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı, 2024, İstanbul

Lisans:

Sakarya Üniversitesi, İlahiyat Bölümü, 2018, Sakarya

B. YAYINLARI

Keskil, G. (2023). *Evlilik doyumunu etkileyen faktörler*, 2. Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimlere Multidisipliner Yaklaşımlar Kongresi

Keskil, G. (2023). *Problem çözme becerilerinin evlilik doyumuna etkisi*, 15. Uluslararası İstanbul Sosyal ve Beşeri Bilimlerde Bilimsel Araştırmalar Kongresi